

Raport

z badania ewaluacyjnego Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018

Opracował Wydział ds. Badań i Analiz
Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

Łódź, 2018

Spis treści

Wprowadzenie	4
Zastosowane metody i techniki badań – skrócony opis.....	6
Struktura osób głosujących na zadania do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego i lokalizacja wybieranych zadań	8
Zasady realizacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego - wyniki analizy desk research oraz badań ewaluacyjnych.....	11
Finansowanie realizacji zadań w ramach BO SWŁ na rok 2018	14
Procedura zgłaszania propozycji zadań i selekcji zadań przeznaczonych do głosowania	16
Wymagania względem zgłaszanych propozycji zadań	22
Najważniejsze zasady głosowania oraz zasady wyboru zadań.....	27
Harmonogram działań zrealizowanych w ramach BO SWŁ	37
Czas przeznaczony na zgłaszanie zadań do BO SWŁ na 2018 r	40
Czas na weryfikację formalną i merytoryczną złożonych propozycji zadań.....	41
Czas przeznaczony na działania związane z prowadzeniem akcji informacyjnej przez mieszkańców.....	42
Czas przeznaczony na głosowanie pisemne na propozycje zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok.....	44
Czas przeznaczony na głosowanie internetowe na propozycje zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok.....	45
Komunikacja dotycząca BO SWŁ – źródła informacji skierowanej do mieszkańców województwa i podejmowane działania.....	47
Źródła wiedzy o spotkaniach informacyjnych dla mieszkańców województwa łódzkiego	49
Ocena spotkań informacyjnych dla mieszkańców województwa łódzkiego	50
Ocena spotkań informacyjnych dla autorów projektów	51
Dyżury informacyjne pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego	54
Inne źródła informacji na temat Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego.....	55
Wnioski i rekomendacje	58

Rekomendacje odnoszące się do finansowania realizacji zadań w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego.....	58
Rekomendacje odnośnie procedury zgłaszania propozycji zadań do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego	58
Rekomendacje odnoszące się do zasad głosowania na zadania do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego	60
Rekomendacje odnoszące się do harmonogramu działań realizowanych w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego	61
Rekomendacje w zakresie komunikacja dotycząca Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego	62
Inne rekomendacje.....	62
Rekomendacje o charakterze metodologicznym	63

Wprowadzenie

Niniejsze opracowanie powstało jako efekt ewaluacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018.

Budżet Obywatelski Samorządu Województwa Łódzkiego (dalej: BO SWŁ), to projekt, który polega na wyodrębnieniu części budżetu ze środków pozostających w dyspozycji Województwa Łódzkiego, o przeznaczeniu których decydują mieszkańcy. Został on zorganizowany w 2017 r. po raz pierwszy. Przyświeca mu przekonanie o zdolności obywateli województwa łódzkiego do podejmowania decyzji dotyczących wydatkowania środków z budżetu województwa oraz ich odpowiedzialności za społeczność, w której żyją. Celem projektu, jakim jest Budżet Obywatelski Samorządu Województwa Łódzkiego, jest „większe zaangażowanie mieszkańców w proces kształtowania ich najbliższego otoczenia”¹ poprzez zwiększenie ich wpływu na publiczne wydatki.

Realizacja budżetu partycypacyjnego na poziomie regionu stanowi nowe, wymagające wyzwanie dla Samorządu Województwa Łódzkiego, zatem wymaga ciągłego doskonalenia. Dlatego też celem ewaluacji było skorygowanie zapisów regulaminu i innych dokumentów, określających zasady realizacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego, jak również zwiększenie efektywności działań organizacyjnych podejmowanych w ramach tego projektu.

Działania badawcze i analityczne polegały na ocenie procedur przyjętych na potrzeby realizacji pierwszej edycji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego, a także działań komunikacyjno-informacyjnych skierowanych do mieszkańców województwa łódzkiego.

W raporcie zrekonstruowano proces realizacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na 2018 rok oraz podsumowano stosowane zasady i procedury. Scharakteryzowano uczestników projektu, a także zgłaszane propozycje zadań. Przede wszystkim jednak w opracowaniu zaprezentowano ocenę realizacji pierwszej edycji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego z perspektywy osób w niego zaangażowanych. Opisano sugestie i zalecenia mieszkańców województwa, którzy uczestniczyli w procesie przygotowania budżetu obywatelskiego zarówno jako autorzy propozycji zadań, jak i głosujący na zadania do realizacji. Opracowanie zawiera analizę opinii mieszkańców wyrażonych w efekcie udziału w badaniach kwestionariuszowych: ankietach ewaluacyjnych

---

¹ O Budżecie na: <https://bo.lodzkie.pl/>

ze spotkań informacyjno-promocyjnych, jak również w ankiecie internetowej dotyczącej zapisów regulaminu, procedur, organizacji oraz działań komunikacyjno-informacyjnych. Raport wzbogacono o perspektywę organizatorów Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego - pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego.

Ostatecznie, w oparciu o opinie badanych interesariuszy, sformułowano rekomendacje, których wdrażanie w kolejnych latach może przyczynić się do usprawnienia procesu realizacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego.

Zastosowane metody i techniki badań – skrócony opis

Ocena procedur oraz organizacji procesu realizacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego dokonana została na podstawie opinii badanych interesariuszy z trzech kategorii, które wspólnie tworzą populację badaną. Są to:

- ☞ **autorzy zadań**, czyli mieszkańcy województwa łódzkiego, którzy zgłosili propozycje zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok,
- ☞ **głosujący**, czyli mieszkańcy województwa łódzkiego, którzy zagłosowali na propozycje zadań, ale nie zgłosili swoich propozycji,
- ☞ **organizatorzy**, czyli pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego zaangażowani w działania realizowane w ramach BO SWŁ na 2018 rok.

W ramach procesu badawczego wiodącą metodą był ilościowy wywiad kwestionariuszowy. Zastosowano następujące techniki gromadzenia materiału:

- ☞ **ewaluacyjne ankiety rozdawane** podczas spotkań informacyjno-promocyjnych BO SWŁ realizowanych w okresie między 05 czerwca 2017 r. a 21 lipca 2017 r. z udziałem mieszkańców województwa łódzkiego. Ich celem była ocena spotkań informacyjnych oraz poznanie źródeł wiedzy na ich temat, jak również uzyskanie ogólnych sugestii na temat procesu realizacji pierwszej edycji BO SWŁ;
- ☞ **ewaluacyjne ankiety rozdawane** podczas spotkania informacyjnego przeznaczonego dla autorów propozycji zadań, które zostało zorganizowane 23 września 2017 r. Kwestionariusz przygotowany na potrzeby tego badania zawierał pytania odnoszące się do opinii na temat spotkania, jak również źródeł wiedzy o Budżecie Obywatelskim, a także na tematy związane z przygotowaniem propozycji zadań. Narzędzie umożliwiało również pozyskanie sugestii dotyczących zmian w regulaminie BO SWŁ w kolejnych edycjach;
- ☞ **wywiad typu CAWI (Computer Assisted Web Interview)**, do udziału w którym zaproszeni zostali mieszkańcy województwa łódzkiego, którzy oddali głos na propozycje zadań do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego. Udział w badaniu polegał na udzieleniu odpowiedzi na kluczowe pytanie filtrujące oraz na pytania o charakterze merytorycznym. Dotyczyły one zapisów regulaminu, procesu zgłaszania propozycji zadań, głosowania na wybrane zadania, a także komunikacji i promocji w zakresie przedsięwzięcia, jakim jest Budżet Obywatelski Samorządu

Województwa Łódzkiego. W efekcie zastosowania kluczowego pytania filtrującego, uczestników badania podzielono na dwie grupy:

- 1) głosujących
- 2) autorów zadań

Każda z grup odpowiadała na inne pytania – tematycznie odpowiadające zakresowi uczestnictwa danej kategorii interesariuszy w procesie realizacji BO SWŁ na rok 2018.

Powyższe metody zostały uzupełnione analizą desk research (danych zastanych) w oparciu o publikowane dokumenty, materiały i informacje. Jej celem było odtworzenie uwarunkowań i zasad realizacji pierwszej edycji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego. Odtworzono także chronologię działań podejmowanych w ramach procesu, począwszy od etapu ustalania regulaminu BO SWŁ, aż do momentu wyboru zadań do realizacji.

Perspektywa organizatorów została odtworzona w drodze konsultacji. Osoby zaangażowane we wdrażanie Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018 odpowiadały pisemnie na otwarte pytanie o obszary wymagające udoskonalenia w kolejnej edycji: z zakresu zasad regulaminowych, kwestii organizacyjnych oraz działań informacyjno-promocyjnych.

W efekcie realizacji badania z użyciem wyżej wymienionych technik uzyskano ocenę pierwszej edycji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego, jak również zestaw zaleceń i rekomendacji do wdrożenia w kolejnych edycjach przedsięwzięcia.

Struktura osób głosujących na zadania do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego i lokalizacja wybieranych zadań

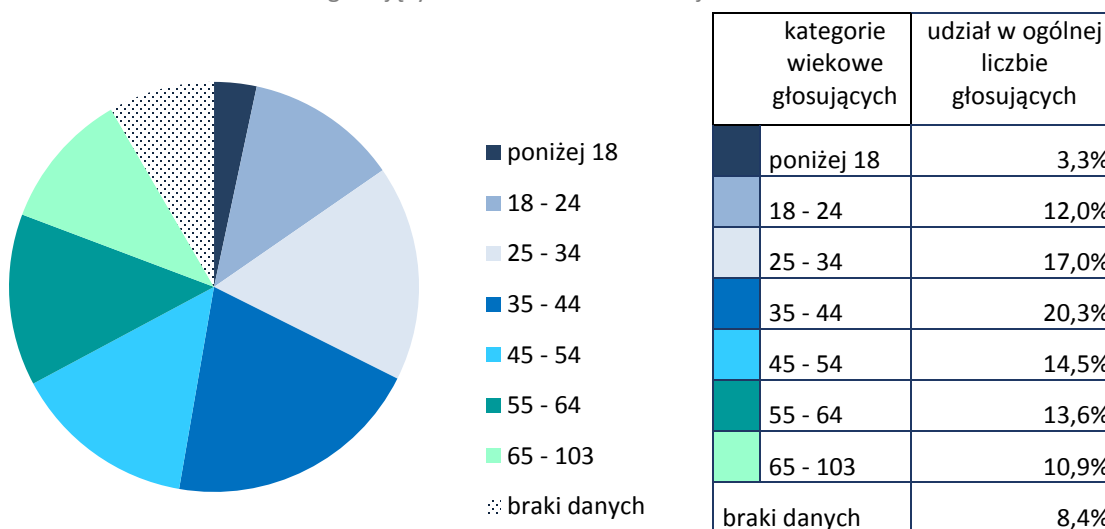
W głosowaniu na Budżet Obywatelski Samorządu Województwa Łódzkiego na 2018 rok wzięło udział 102 062 mieszkańców województwa łódzkiego. Wśród nich 12 022 osoby oddały głosy zweryfikowane, jako nieważne z powodów merytorycznych (ze względu nieprawidłowe głosowanie, np. wybór zadań z różnych subregionów, wielokrotne oddanie głosu) lub proceduralnych (np. ze względu na brak numeru identyfikacyjnego PESEL, powiatu zamieszkania, oznaczenia subregionu na karcie do głosowania, brak zgody na przetwarzanie danych osobowych).

Poprawne karty do głosowania złożyło 90 040 mieszkańców województwa łódzkiego, wśród nich 59 623 (czyli 66%) w formie papierowej oraz 30 417 (czyli 34%) w formie elektronicznej.

Wśród osób, które zgłaszały na propozycje zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok aktywniejsze były kobiety (stanowiły 51,3% głosujących). Mężczyźni stanowili 40,3% głosujących. W odniesieniu do pozostałych uczestników głosowania (8,4%) brak jest danych dotyczących płci.

Struktura wiekowa osób, które wzięły udział w głosowaniu na zadania w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na 2018 rok zaprezentowana została w tabeli 1.

Tabela 1. Struktura wieku osób głosujących na zadania do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok.

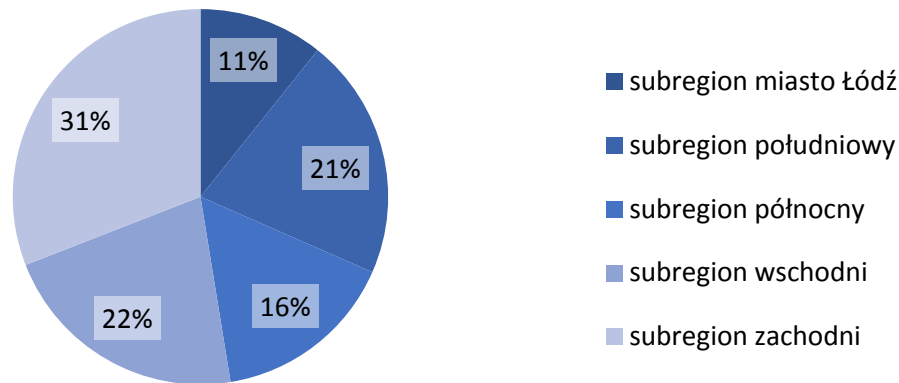

Najwięcej głosów zostało oddanych przez mieszkańców subregionu zachodniego.

Poniższy wykres 1. prezentuje udział mieszkańców poszczególnych subregionów wśród wszystkich osób głosujących

Wykres 1. Udział mieszkańców poszczególnych subregionów w ogólnej liczbie głosujących (N=90040)

Najwięcej osób, wśród głosujących na zadania do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok zamieszkuje powiat sieradzki, miasto Łódź, powiat piotrkowski, opoczyński i łowicki. W tabeli 2. zaprezentowano szczegółowy podział głosujących, według powiatu, który zamieszkują.

Tabela 2. Struktura osób głosujących na zadania do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok według zamieszkiwanego powiatu

Powiaty zamieszkiwane przez głosujących	Liczba głosujących	Udział w ogólnej liczbie głosujących
sieradzki	13299	14,8%
Łódź - miasto na prawach powiatu	9659	10,7%
piotrkowski	8912	9,9%
opoczyński	8015	8,9%
łowicki	5613	6,2%
tomaszowski	5365	6,0%
zgierski	4740	5,3%
poddębicki	3206	3,6%
wieluński	3040	3,4%
łęczycki	2924	3,2%
wieruszowski	2862	3,2%
łódzki wschodni	2822	3,1%
skierniewicki	2667	3,0%
radomszczański	2527	2,8%
Piotrków Trybunalski - miasto na prawach powiatu	2343	2,6%
bełchatowski	2171	2,4%
rawski	1960	2,2%

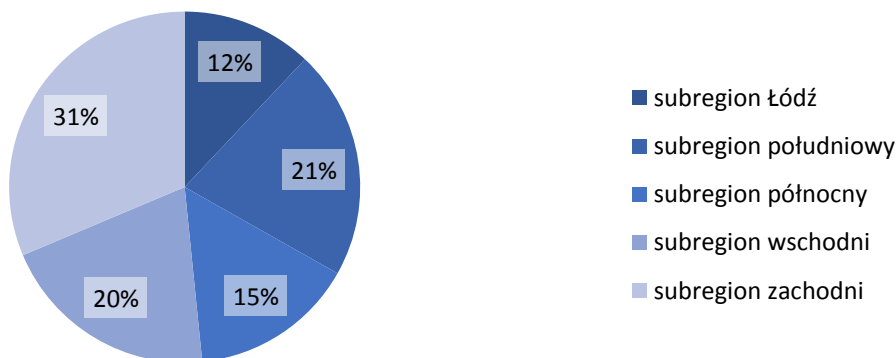

zduńskowolski	1814	2,0%
pabianicki	1765	2,0%
pajęczański	1161	1,3%
kutnowski	996	1,1%
Skiernewice - miasto na prawach powiatu	860	1,0%
łaski	693	0,8%
brzeziński	626	0,7%
ogółem	90040	100,0%

Mieszkańcy województwa łódzkiego, którzy wzięli udział w głosowaniu zdecydowanie najczęściej oddawali swoje głosy na zadania przewidziane do realizacji w ramach subregionu ich zamieszkiwania. Zdarzały się jednak sytuacje, w których mieszkańcy danego subregionu popierali zadania zgłoszone w ramach innego subregionu. W takich przypadkach głosujący najchętniej wybierali zadania zlokalizowane w mieście Łódź (wśród mieszkańców subregionu południowego 7% osób zagłosowało na zadania łódzkie, wśród mieszkańców subregionu północnego – 6 % osób, wśród mieszkańców subregionu zachodniego – 2% osób). Wyjątek stanowią ci mieszkańcy subregionu wschodniego, którzy nie wybrali zadań zlokalizowanych w zamieszkiwanym obszarze. Najliczniej wybierali oni zadania zlokalizowane w subregionie południowym (był to wybór 9% mieszkańców subregionu wschodniego). Dla porównania, na zadanie zlokalizowane w Łodzi zagłosowało 2% mieszkańców subregionu wschodniego.

Najwięcej głosów zdobyły zadania zlokalizowane w subregionie zachodnim. Dalej w kolejności pod względem liczby oddanych głosów znalazły się zadania przeznaczone do realizacji w subregionach: północnym, wschodnim, północnym. Najmniej głosów oddano na zadania zlokalizowane w mieście Łódź. Wykres 2. Ilustruje podział głosów pomiędzy zadania w poszczególnych subregionach.

Wykres 2. Odsetek głosów oddanych za zadania zlokalizowane w poszczególnych subregionach w ogólnej liczbie głosów.

Zasady realizacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego - wyniki analizy desk research oraz badań ewaluacyjnych

Podstawowe zasady realizacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018 zostały odtworzone w niniejszym rozdziale na podstawie Regulaminu Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego². Opis reguł oparty na wskazanym dokumencie został uzupełniony szczegółowymi informacjami dotyczącymi poszczególnych etapów procesu realizacji BO SWŁ, takimi jak: harmonogram realizacji najważniejszych działań, a także szczegółowa lista i harmonogram spotkań informacyjnych dla mieszkańców województwa łódzkiego. Organizatorzy opublikowali materiały wyjaśniające etap głosowania na zgłaszane propozycje zadań: opis zasad głosowania, listę punktów do głosowania, listę propozycji zadań – zarówno odrzuconych, jak i dopuszczonych do głosowania, wzór karty do głosowania oraz przykładowo wypełnioną kartę wraz z pomocniczymi uwagami. Udostępniono także informacje szczególnie użyteczne z punktu widzenia autorów propozycji zadań, takie jak: wskazówki dotyczące mienia Województwa Łódzkiego (wykaz nieruchomości ZNWŁ, wykaz dróg wojewódzkich, wykaz wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych i spółek prawa handlowego), a także cennik zawierający przykładowe działania i ich szacunkową wycenę. Wśród opublikowanych źródeł wiedzy na temat BO SWŁ znalazła się również lista pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego i jednostek mu podległych, którzy odpowiadali na pytania i wątpliwości mieszkańców.

Niniejszy rozdział został podzielony na podrozdziały odnoszące się do poszczególnych etapów realizacji BO SWŁ. Każdy z podrozdziałów rozpoczyna się opisem danego etapu oraz zasad jego realizacji, odtwarzanych w oparciu o wymienione wyżej źródła. Dominującą część podrozdziałów stanowi analiza opinii mieszkańców województwa łódzkiego odnoszących się do podejmowanych w ramach etapu działań i rządzących nimi reguł.

Głównym źródłem wiedzy na temat opinii mieszkańców województwa łódzkiego na temat zasad realizacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego są wyniki badania przeprowadzonego z użyciem techniki CAWI, czyli ankiet internetowych. Zrealizowano je w dniach 28.12.2017 r. – 30.01.2018 r. Zaproszenia do udziału w ankietach internetowych,

---

² Regulamin został przyjęty w Uchwale Nr XXXVI I/477/17 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 28 kwietnia 2017 roku w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami województwa dotyczących budżetu obywatelskiego na rok 2018

rozesłano drogą elektroniczną za pośrednictwem poczty e-mail do 16 312 osób. Potencjalnymi uczestnikami badania były osoby, które wzięły udział w głosowaniu na propozycję zadania do realizacji w ramach BO SWŁ na rok 2018 oraz podały swój adres e-mail na potrzeby udziału w procesie ewaluacji.

Udział w badaniu polegał na udzieleniu odpowiedzi na pytania „metryczkowe” – charakteryzujące respondenta, kluczowe pytanie filtrujące oraz na pytania merytoryczne. Ostatnia spośród trzech wymienionych grup pytań odnosiła się do zapisów regulaminu, procesu zgłaszania propozycji zadań, głosowania na wybrane zadania. W efekcie zastosowania kluczowego pytania filtrującego, uczestników badania podzielono na dwie kategorie:

- 1) osób, które głosowały w ramach procesu wyboru zadań do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018 (dalej nazywanych *głosującymi*)
- 2) osób, które głosowały w ramach procesu wyboru zadań do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018 oraz zgłosiły własną propozycję zadania do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018 (dalej nazywanych *autorami*).

Pytania metryczkowe pozwoliły na ustalenie struktury respondentów.

Długość ankiety, w której brali udział badani, zależała od udzielanych odpowiedzi. Najkrótsza wersja kwestionariusza obejmowała dwa pytania o charakterze metryczkowym, jedno kluczowe pytanie filtrujące oraz dziewięć pytań o charakterze merytorycznym. Mogła ona zostać wygenerowana tylko dla osób głosujących. Najdłuższa wersja kwestionariusza obejmowała dwa pytania o charakterze metryczkowym, jedno kluczowe pytanie filtrujące oraz dwadzieścia osiem pytań merytorycznych. Mogła ona zostać wygenerowana tylko dla osób, które były autorami zadań. Oprócz opisanych wersji kwestionariusza, generowane były także wersje o innej długości – w zależności od udzielanych odpowiedzi.

W badaniu wzięło udział 1485 uczestników, wśród których 803 osoby przestały kompletnie i poprawnie wypełnione kwestionariusze, a 682 osoby wysłały kwestionariusze niekompletne, po udzieleniu co najmniej jednej odpowiedzi.

Analizą objęto wszystkie kwestionariusze wypełnione kompletnie (803 kwestionariusze) oraz te spośród niekompletnie wypełnionych kwestionariuszy, które zawierały odpowiedzi na co najmniej dwa pytania metryczkowe, jedno kluczowe pytanie filtrujące oraz co najmniej trzy pytania merytoryczne (182 kwestionariuszy). Zatem łącznie analizą objęto 985 przypadków.

Wśród kwestionariuszy poddanych analizie znalazło się:

- ☞ **159 wypełnionych przez autorów** zadań (w tym 61 niekompletnie wypełnionych kwestionariuszy),
- ☞ **84 wypełnione przez osoby, które nie pamiętały, czy zgłaszały zadanie** do realizacji w ramach BO SWŁ na rok 2018 (w tym 21 niekompletnie wypełnionych kwestionariuszy),
- ☞ **742 wypełnione przez osoby, które głosowały na zadania** do realizacji w ramach BO SWŁ na rok 2018, ale nie zgłaszały swoich propozycji (w tym 100 niekompletnie wypełnionych kwestionariuszy).

Podczas analizy, osoby, które nie pamiętały, czy zgłaszały zadanie do realizacji w ramach BO SWŁ na rok 2018 traktowano jak osoby, które głosowały na zadania do realizacji w budżetu obywatelskiego, ale nie zgłaszały swoich propozycji zadań – ze względu na jednakowe reguły zadawania i filtrowania pytań.

Przyjęto więc, że wśród analizowanych przypadków wystąpiło 159 kwestionariuszy wypełnionych przez autorów zadań i 826 kwestionariuszy wypełnionych przez głosujących.

Uzupełniającymi źródłami opinii mieszkańców województwa łódzkiego dotyczących zasad realizacji BO SWŁ na 2018 rok są ankiety ewaluacyjne ze spotkań informacyjnych organizowanych w czerwcu i lipcu – skierowanych do wszystkich mieszkańców województwa, a także ze spotkania we wrześniu 2017 roku – przeznaczonego dla autorów zadań.

Ocena realizacji pierwszej edycji BO SWŁ z perspektywy osób głosujących na propozycje zadań, a także autorów zadań uzupełniona została przez opinie organizatorów procesu – pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego.

Finansowanie realizacji zadań w ramach BO SWŁ na rok 2018

Kwota, która została przeznaczona na realizację zadań w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego wyniosła 5 000 000,00 zł. Formalnie została ona dookreślona w Budżecie Województwa Łódzkiego na rok 2018 przyjętym Uchwałą nr XLVI/591/17 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 19 grudnia 2017 roku w sprawie uchwalenia budżetu Województwa Łódzkiego na 2018 rok.

Zgodnie z regulaminem wydzielone środki zostały równo podzielone pomiędzy 5 subregionów. Maksymalna łączna wartość projektów możliwych do zrealizowania w ramach jednego subregionu wyniosła 1 000 000 zł. Szacunkowa wartość jednego, zgłoszonego przez mieszkańców zadania musiała zmieścić się w przedziale pomiędzy 10 000, zł a 300 000,00 zł. Natomiast planowane koszty rocznego utrzymania zrealizowanego zadania nie mogły przekraczać 10 % kwoty przeznaczonej na jego realizację.

Uczestnicy ankiet ewaluacyjnych dotyczących spotkań informacyjnych na temat Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego – w tym dwudziestu jeden spotkań skierowanych do wszystkich mieszkańców, a także jednego spotkania skierowanego do autorów zadań, odnieśli się do kwestii środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań.

Uwagi dotyczące finansowania zadań, zgłoszone zostały przez blisko jedną czwartą (6 respondentów) spośród badanych osób podczas spotkania informacyjnego dla autorów, zorganizowanego w dniu 23.09.2017 r. Zawierały one następujące sugestie:

👉 **zwiększenia środków w budżecie przeznaczonym na realizację zadań w ramach BO SWŁ**
(3 badane osoby)

👉 **zarezerwowania specjalnej puli środków dla autorów zadań, przeznaczonych na promocję propozycji zadań**
(3 badane osoby)

Wśród uczestników spotkań realizowanych w czerwcu i lipcu 2017 roku, którzy w ankiecie ewaluacyjnej wyrazili swoje zastrzeżenia dotyczące realizacji BO SWŁ na 2018 rok, **5 osób (na 20, które udzieliły odpowiedzi na pytanie w kwestionariuszu) uznało, że wysokość środków przewidzianych na potrzeby realizacji zadań była zbyt niska.**

Mieszkańcy województwa łódzkiego zaangażowani w proces realizacji BO SWŁ – zarówno głosujący, jak i autorzy zadań – w ramach wywiadu kwestionariuszowego CAWI zostali

zapytani o opinię na temat równej dystrybucji pomiędzy subregiony środków przeznaczonych na realizację zadań w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego.

Wśród wszystkich respondentów (N=985) ponad połowa osób uważa, że równy podział środków pomiędzy subregiony na potrzeby realizacji zadań w ramach BO SWŁ jest właściwy. Blisko jedna czwarta respondentów uważa jednak, że ten sposób dystrybucji nie jest najlepszy.

Osoby pozytywnie oceniające równą dystrybucję środków stanowiły blisko dwie trzecie badanych autorów propozycji zadań. Wśród osób głoszących nieco ponad połowa badanych pozytywnie oceniła równą dystrybucję środków.

Tabela 3. Czy Pana/Pani zdaniem właściwy był sposób dystrybucji środków przeznaczonych na realizację Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018 oparty na zasadzie równego podziału (tj. dla każdego subregionu przeznaczona została taka sama kwota)? (N=985)

	łącznie badani		w tym autorzy zadań		w tym głoszący na zadania	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
tak	544	55%	96	60%	448	54%
nie	248	25%	36	23%	212	26%
nie mam zdania	193	20%	27	17%	166	20%
ogółem	985	100%	159	100%	826	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r.– 30.01.2018 r.

Wśród badanych, którzy negatywnie oceniali równy podział środków pomiędzy subregiony, 21 osób zgłosiło następujące uwagi odnoszące się do sposobu finansowania zadań realizowanych w ramach BO SWŁ:

- ☞ Sposób dystrybucji środków powinien być **adekwatny do potrzeb danego subregionu** (poziomu rozwojowego, potrzeb społecznych, gospodarczych i kulturalnych).
(7 propozycji spośród 21)
- ☞ Sposób dystrybucji środków powinien **uwzględniać liczbę mieszkańców danego subregionu**.
(6 propozycji spośród 21)
- ☞ Należy stworzyć **listę najlepszych projektów w całym województwie** i dostępne środki podzielić pomiędzy zwycięskie propozycje. Zwycięskie w głosowaniu projekty powinny być realizowane, aż do wyczerpania środków przeznaczonych na ten cel.
(2 propozycje spośród 21)

- ☞ Sposób dystrybucji środków powinien opierać się na preferencyjnym traktowaniu mniejszych miejscowości i terenów wiejskich.

(2 propozycje spośród 21)

Oprócz powyżej opisanych sugestii badani zgłosili jeszcze 4 unikalne propozycje, których nie zaklasyfikowano do żadnej z wyżej opisanych kategorii:

- ☞ Zwycięskie projekty powinny być finansowane na zasadzie konkursu ofert i ich ocena powinna uwzględniać ogólnie pojęte dobro społeczne.
- ☞ Finansowanie należałoby uzależnić od wkładu finansowego poszczególnych subregionów. (Choć badany zastrzegł tu, że równy podział środków jest bardziej sprawiedliwy z punktu widzenia subregionów o mniejszych możliwościach finansowych.)
- ☞ Sposób dystrybucji środków powinien opierać się na preferencyjnym traktowaniu gmin i miast położonych dalej od Miasta Łódź.
- ☞ Przy zachowaniu aktualnego podziału na subregiony, należałoby przeznaczyć większe środki na realizację zadań w subregionie zachodnim, gdyż jest największy. Badany krytycznie odniósł się do tego, że z danego subregionu zgłoszono najwięcej propozycji zadań, a dofinansowanie uzyskała niewielka ich liczba.

Procedura zgłaszania propozycji zadań i selekcji zadań przeznaczonych do głosowania

Każdy z mieszkańców województwa mógł zgłosić jedną lub więcej propozycji zadań do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego. Propozycje zadań przeznaczone do realizacji w danym subregionie mogły być zgłaszane tylko przez osoby zamieszkujące ten subregion. W celu przedłożenia propozycji zadania należało użyć formularza (dalej: formularz zgłoszeniowy) oraz załączyć do niego listę poparcia dla zadania, zawierającą podpisy co najmniej 50 mieszkańców subregionu, którego dotyczyło zadanie.

Kancelaria Marszałka Województwa Łódzkiego rejestrowała wszystkie zgłoszone przez mieszkańców zadania, a następnie weryfikowała je pod względem formalnym (stosując kryteria poprawności oraz kompletności wypełnionych formularzy, a także ich zgodność z zapisami Regulaminu).

Następnie pracownicy poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego lub jednostek organizacyjnych samorządu województwa łódzkiego (odpowiednio do zakresu swoich kompetencji i zakresu merytorycznej działalności) sprawdzali poprawne formalnie wnioski pod względem merytorycznym. W efekcie tej oceny sporządzony

został wykaz propozycji zadań z rekomendacjami, który został przekazany Kapitulie ds. oceny propozycji zadań zgłoszonych do Budżetu Obywatelskiego Województwa Łódzkiego (dalej: Kapituła ds. oceny zadań) powołanej przez Zarząd Województwa Łódzkiego.

Kapituła ds. oceny zadań zaopiniowała pozytywnie wyżej wymieniony wykaz. Zarząd Województwa Łódzkiego przyjął ostateczną listę dopuszczonych do głosowania zadań oraz listę zadań odrzuconych (wraz z uzasadnieniem) z uwzględnieniem podziału na subregiony.

Po opublikowaniu listy, autorzy zadań mogli rozpocząć działania promocyjne, mające na celu upowszechnienie swoich propozycji i zachęcenie mieszkańców do głosowania.

Następnie rozpoczął się czas przeznaczony na głosowanie mieszkańców województwa na poszczególne zadania.

Autorzy, w ramach udziału w badaniu CAWI, zostali poproszeni o zidentyfikowanie ewentualnych niedogodności w procesie zgłaszania propozycji zadań w odniesieniu do poszczególnych elementów formularza zgłoszeniowego. Na pytanie o występowanie trudności w wypełnianiu formularza zgłaszania propozycji zadań do zrealizowania w ramach Budżetu Obywatelskiego Województwa Łódzkiego na rok 2018 odpowiedziało 148 autorów propozycji. **Większość spośród nich (87%) nie miała żadnych trudności w wypełnianiu formularza**, 8% wśród badanych (czyli 12 osób) nie potrafiło przypomnieć sobie, czy takie trudności się pojawiły, natomiast 7 osób przyznało, że wypełnianie formularza przysporzyło im trudności.

Mimo deklaracji przeważającej części badanych autorów, świadczącej o braku kłopotów w wypełnianiu formularza zgłoszeniowego, **aż 143 osoby wskazały elementy formularza, które można uznać za trudniejsze.**

Tabela 4. W wypełnianiu których części formularza zgłaszania propozycji zadań do zrealizowania w ramach Budżetu Obywatelskiego Województwa Łódzkiego na rok 2018 pojawiły się trudności? (N=143)

lp.	części formularza	Liczba wyborów respondentów		Udział wśród wszystkich respondentów	
		[N=143]	w tym liczba wyborów osób, które deklarowały trudności z wypełnieniem formularza [N=7]	[N=143]	w tym udział wśród badanych, którzy deklarowali trudności z wypełnieniem formularza [N=7]
1	Szczegółowa lokalizacja zadania	30	2	21,0%	0,29
2	Zgoda władającego obiektem na realizację zadania	25	0	17,5%	0
3	Skrócony opis zadania	23	1	16,1%	0,14
4	Uzasadnienie	29	2	20,3%	0,29
5	Koszty zadania: Całkowity szacunkowy koszt realizacji zadania	31	2	21,7%	0,29
6	Roczne koszty utrzymania zrealizowanego zadania	41	1	28,7%	0,14

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r.– 30.01.2018 r.

Najtrudniejszym elementem formularza zgłoszeniowego zdaniem ogółu autorów zadań okazała się część, w której należało ustalić roczne koszty utrzymania zrealizowanego zadania. Najmniej trudności przysporzyło uzyskanie zgody władającego obiektem na realizację zadania, jak również skrócony opis zadania.

Respondenci, dopytani o rodzaje trudności, jakie pojawiały się w wypełnianiu poszczególnych części formularza, doprecyzowali stanowisko w odniesieniu do poszczególnych części:

Tabela 5. Jakie trudności pojawiły się podczas wypełniania poszczególnych części formularza zgłaszania propozycji zadań do zrealizowania w ramach Budżetu Obywatelskiego Województwa Łódzkiego na rok 2018?

części formularza	Rodzaj trudności
Szczegółowa lokalizacja zadania	1. Trudność z ustaleniem miejsca na realizację zadania
Zgoda władającego obiektem na realizację zadania	1. Brak wiedzy na temat podmiotu władającego obiektem (kto włada obiektem) 2. Zbyt długi czas uzyskania formalnej zgody od podmiotu władającego obiektem 3. Nieprzychylność podmiotu władającego obiektem
Skrócony opis zadania	1. Dysponowanie małą ilością danych 2. Zbyt mało znaków przewidzianych na opis zadania 3. Trudność w zrozumieniu tego, w jaki sposób należy przygotować opis i co powinno się w nim znaleźć
Uzasadnienie	1. Trudność z opisaniem uzasadnienia, ze względu na brak dostępnych kryteriów kwalifikowalności zadań 2. Przygotowanie uzasadnienia było zbyt czasochłonne
Koszty zadania: Całkowity szacunkowy koszt realizacji zadania	1. Trudności w zrozumieniu tego, jakie informacje powinny znaleźć się w tej części formularza 2. Trudności w ustaleniu kosztów poszczególnych pozycji w budżecie – brak wiedzy odnośnie kosztów niektórych elementów zadania 3. Trudność w przewidzeniu części kosztów
Roczne koszty utrzymania zrealizowanego zadania	1. Trudność w oszacowaniu kosztów 2. Brak wiedzy odnośnie kosztów 3. Trudności dokonywaniu obliczeń

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r.– 30.01.2018 r.

Na podstawie sugestii badanych oraz doświadczeń przedstawicieli Organizatora (UM SWŁ) można wnioskować, że pożądane jest wprowadzenie udogodnień ułatwiających wypełnianie poszczególnych części formularza, na przykład takich jak:

- 👉 Udzielenie szczegółowych wyjaśnień odnośnie treści wymaganych w częściach dotyczących opisu zadania i uzasadnienia zadania, takich jak: cel zadania, założenia zadania, oczekiwane efekty zadania, odbiorcy zadania.

(Propozycja wypracowana przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego zaangażowanych w realizację BO SWŁ, na podstawie doświadczeń nabytych w trakcie konsultacji z autorami zadań oraz weryfikacji poprawności formularzy zgłoszeniowych)

- ☞ Przygotowanie listy/wykazu czynności, pozycji budżetowych niezbędnych do zrealizowania najczęściej zgłaszanych typów zadania, np. imprezy plenerowej.
(Propozycja wypracowana przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego zaangażowanych w realizację BO SWŁ, na podstawie doświadczeń nabytych w trakcie konsultacji z autorami zadań oraz weryfikacji poprawności formularzy zgłoszeniowych)
- ☞ Udostępnienie szacunkowej wyceny często powtarzających się w formularzach pozycji budżetowych (np. imprez plenerowych).
- ☞ Należy dokonać doprecyzowania treści instrukcji wypełniania formularza zgłaszania zadania do BO SWŁ odnoszącej się do części dotyczącej kosztu realizacji zadania – niezbędne jest podawanie przez autorów jednostek miary oraz liczby jednostek, do których odnoszone są koszty poszczególnych pozycji budżetowych.
(Propozycja wypracowana przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego zaangażowanych w realizację BO SWŁ, na podstawie doświadczeń nabytych w trakcie konsultacji z autorami zadań oraz weryfikacji poprawności formularzy zgłoszeniowych)
- ☞ Przekazywanie (np. podczas spotkań informacyjnych) materiałów pomocniczych dla autorów w formie drukowanej
(Propozycja zgłoszona przez uczestników spotkania informacyjnego dla autorów – 2 badanych)
- ☞ Publikowanie przykładów propozycji zadań, pomysłów, które mogą być realizowane w ramach BO SWŁ – giełda pomysłów.
(Propozycja zgłoszona przez uczestników spotkań informacyjnych dla mieszkańców województwa łódzkiego - 1 badany)
- ☞ Publikowanie wzorów kompletnie wypełnionych formularzy zgłoszeniowych wraz z uwagami – analogicznie do wzoru karty do głosowania.
(Propozycja zgłoszona przez uczestników spotkań informacyjnych dla mieszkańców województwa łódzkiego - 1 badany)
- ☞ Publikowanie listy zadań priorytetowych
(Propozycja zgłoszona przez uczestników spotkań informacyjnych dla mieszkańców województwa łódzkiego - 1 badany)

- ☞ Zaangażowanie Organizatora BO SWŁ (czyli Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego) w kontaktowanie autorów zadań o podobnym zakresie, w celu wypracowania przez nich wspólnej propozycji zadania.

(Propozycja zgłoszona przez uczestników spotkania informacyjnego dla autorów – 2 badanych)

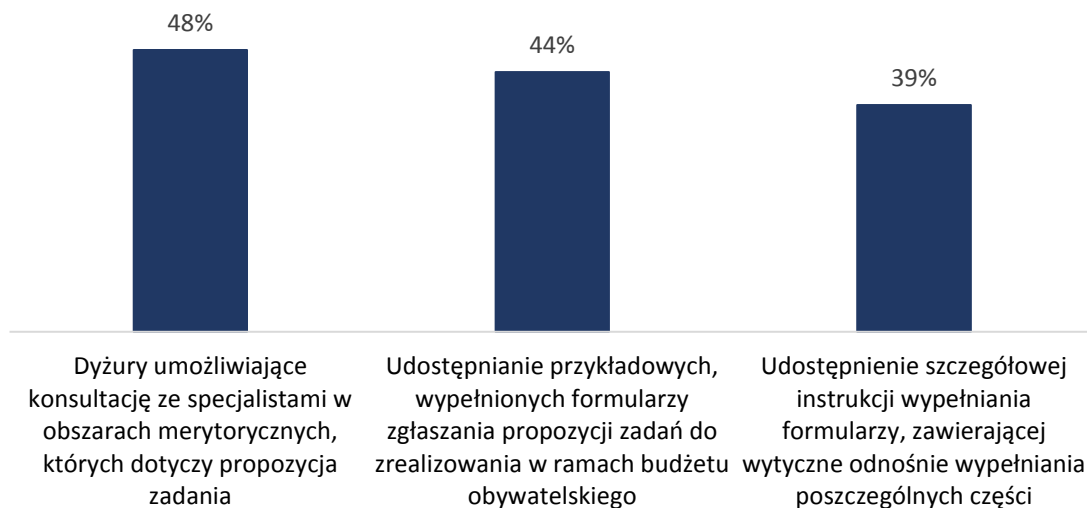
- ☞ Wprowadzenie słowniczka pojęć wyjaśniającego i precyzującego terminy takie jak: „ponadlokalny” etc.

(Propozycja wypracowana przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego zaangażowanych w realizację BO SWŁ, na podstawie doświadczeń nabytych w trakcie konsultacji z autorami zadań oraz weryfikacji poprawności formularzy zgłoszeniowych)

Badanym z użyciem techniki CAWI autorom zadano pytanie o to, w jaki sposób należałoby ułatwić wypełnianie formularzy zgłoszeniowych. **Największa liczba spośród respondentów uznała za użyteczne dyżury pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego lub jednostek podległych, umożliwiające merytoryczne konsultacje propozycji zadań.**

Wykres 3. W jaki sposób Pana/Pani zdaniem należałoby ułatwić wypełnianie formularza zgłaszania propozycji zadań do zrealizowania w ramach Budżetu Obywatelskiego Województwa Łódzkiego na kolejny rok tj. 2019?

(N=106, możliwe było wybranie więcej, niż jednego udogodnienia)

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r.– 30.01.2018 r.

Badani autorzy zadań uznali również za dostępne formy składania formularza zgłaszania propozycji zadań są wystarczające – tego zdania było 85% spośród 105 osób, które udzieliły

odpowiedzi na pytanie: *Czy formy składania formularza zgłoszeniowego przewidziane na potrzeby Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018 uważa Pan/Pani za wystarczające?*. Pozostali badani nie mieli w tej kwestii zdania.

Wymagania względem zgłaszanych propozycji zadań

Zakres merytoryczny zadań

Zadania realizowane ze środków BO SWŁ powinny należeć do kompetencji samorządu województwa łódzkiego określonych przepisami prawa. Musiały być one zgodne z przepisami prawa, a także ze Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020.

Zakres i charakter zgłaszanych propozycji zadań musiał umożliwić ich realizację w ciągu jednego roku budżetowego. Regulamin zastrzega jednak, że w uzasadnionych przypadkach możliwe byłoby wydłużenie terminu realizacji, w szczególności zadań o charakterze inwestycyjnym lub remontowym.

Zgłaszane zadania mogły mieć dowolny charakter, w szczególności:

- społeczny;
- prozdrowotny;
- kulturalny;
- edukacyjny;
- sportowy;
- turystyczny;
- ekologiczny.

Autorzy, wypełniając formularz zgłaszania zadania, powinni określić charakter propozycji według wskazanej typologii. Opis zadań nie mógł zawierać wskazania podmiotu, który miałby je realizować, ani zastrzeżonych znaków towarowych. Autorzy zadań nie stawali się automatycznie ich realizatorami.

Autorzy propozycji zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok, którzy wzięli udział w badaniu techniką CAWI, zostali zapytani o adekwatność istniejącej typologii zadań względem zakresu zgłaszanych projektów. **Zdaniem 69% badanych autorów dostępna typologia charakteru zadań była wyczerpująca, tj. uwzględniała wszystkie typy zadań, które mogły być zgłaszane w ramach budżetu obywatelskiego.**

Respondenci, którzy uznali, że typologia nie jest wystarczająca (9% badanych autorów, czyli 14 osób) zaproponowali uzupełnienie jej o projekty o charakterze **infrastrukturalnym**,

historycznym, promującym przedsiębiorczość, komunikacyjnym, związanym z ratownictwem i ochroną ludności w tym w szczególności ratownictwem wodnym.

Zdecydowana większość (93% badanych, czyli 147 osób) autorów zadań nie miała żadnych problemów z określeniem charakteru przygotowywanego projektu zadania, w sposób zgodny z zaproponowaną typologią. Dwunastu osobom zaklasyfikowanie propozycji zadania według dostępnej typologii przysporzyło trudności. Najczęściej powodem trudności było zgłoszenie zadania z pogranicza kilku typów - dana propozycja mogła być zaklasyfikowana do więcej, niż jednej kategorii. Pojawił się również problem z zaklasyfikowaniem zadania, o charakterze nie wpisującym się do żadnej z przewidzianych kategorii: „Wykonywanie ratownictwa wodnego, będącego działaniem w obszarze zapewnienia bezpieczeństwa obywateli”.

Pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego zaangażowani w proces realizacji BO SWŁ zaproponowali zasugerowali rezygnację z określania charakteru propozycji zadania przez wnioskodawcę, ze względu na błędne klasyfikowanie. Dla przykładu: mimo, iż nazwa zadania wskazuje jednoznacznie charakter zadania, z opisu wynika przypisanie zadania do innej kategorii. W przypadku wdrożenia tej zmiany, charakter zadania byłby określany przez pracowników Kancelarii Marszałka Województwa Łódzkiego w konsultacji z wydziałami merytorycznymi.

Reasumując, dostępna typologia charakteru zadań jest wystarczająca, choć można ją poszerzyć o proponowane przez badanych kategorie. Instrukcję wypełniania formularza zgłaszania propozycji zadań należałoby jednak uzupełnić o wskazówki odnośnie postępowania w sytuacji, gdy dana propozycja zadania dotyczy więcej, niż jednego z wyodrębnionych obszarów lub wykracza poza wskazane obszary.

Zakres terytorialny zadań

Zgłaszane propozycje zadań, zgodnie z zapisami regulaminu, musiały mieć charakter ponadlokalny. Oznacza to, że nie mogły one sprowadzać się do działań przewidzianych do realizacji na obszarze jednej gminy lub jednego powiatu, na potrzeby mieszkańców jednej gminy lub jednego powiatu. Na potrzeby Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego przyjęto podział województwa łódzkiego na pięć subregionów. Odrębnie dla każdego z nich prowadzony był wybór zadań do realizacji. Poniżej przedstawiono podział na subregiony:

- 1) subregion północny, obejmujący powiaty: kutnowski, łowicki, zgierski, łęczycki;

- 2) subregion wschodni, obejmujący powiat/miasto Skierniewice oraz powiaty: skierniewicki, rawski, brzeziński, tomaszowski, opoczyński;
- 3) subregion południowy, obejmujący powiat/miasto Piotrków Trybunalski oraz powiaty: piotrkowski, radomszczański, bełchatowski, łódzki wschodni;
- 4) subregion zachodni obejmujący powiaty: poddębicki, zduńskowolski, pabianicki, łaski, sieradzki, wieruszowski, wieluński, pajęczański;
- 5) subregion obejmujący powiat/miasto Łódź.

Dodatkowo zadania o charakterze inwestycyjnym mogły być przewidziane do realizacji wyłącznie na mieniu pozostającym w dyspozycji województwa łódzkiego.

Uczestnicy badania CAWI (zarówno głosujący, jak i autorzy) zostali zapytani o to, czy ich zdaniem odpowiedni jest podział województwa na pięć subregionów na potrzeby realizacji zadań w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego.

Dominująca liczebnie grupa respondentów nie sygnalizowała chęci zmiany podziału terytorium województwa na potrzeby realizacji BO SWŁ.

Tabela 6. Czy Pana/Pani zdaniem do realizacji zadań w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego odpowiedni jest podział na pięć subregionów? (N=985)

	łącznie badani		w tym autorzy zadań		w tym głosujący na zadania	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
tak	753	76%	121	76%	632	77%
nie	116	12%	18	11%	98	12%
nie mam zdania	116	12%	20	13%	96	12%
ogółem	985	100%	159	100%	826	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r.– 30.01.2018 r.

Wśród autorów zadań liczba osób nie dysponujących jednoznacznym zdaniem w badanej kwestii była większa niż liczba osób, które oczekiwałyby zmiany podziału terytorium województwa na potrzeby realizacji BO SWŁ. Jednak odsetek badanych reprezentujących obie wymienione kategorie nie przekraczał 13% wśród wszystkich autorów zadań. Liczba osób, które oczekiwałyby zmiany podziału województwa na potrzeby BO SWŁ była nieznacznie większa od grupy osób nie mających jednoznacznego zdania w tej kwestii, choć obie te grupy stanowiły zbliżony odsetek wszystkich głosujących (12%).

Wśród osób, które oczekiwałyby zmian podziału województwa na potrzeby realizacji zadań w ramach BO SWŁ, 90 badanych zgłosiło następujące propozycje (jedna badana osoba zgłosiła dwie propozycje):

- ☞ Podział województwa według powiatów zaproponowała ponad jedna czwarta badanych, którzy odpowiedzieli na pytanie.

(26 na 91 propozycji)

- ☞ Podział na większą liczbę obszarów, mniejszych niż subregiony zaproponowała jedna piąta badanych, którzy odpowiedzieli na pytanie.

(18 na 91 propozycji)

Wśród nich 5 osób zaproponowało, że obszary powinny obejmować nie więcej niż trzy powiaty. Jedna osoba krytycznie odniosła się do dysproporcji subregionów - subregion zachodni uznała za zbyt duży.

Wśród autorów zadań, uczestniczących w ankiecie ewaluacyjnej po spotkaniu informacyjnym w dniu 23.09.2017 r., również pojawił się postulat podziału województwa na obszary mniejsze niż subregiony na potrzeby realizacji zadań w ramach BO SWŁ.

- ☞ Brak podziału na obszary – potraktowanie województwa jako całości lub wprowadzenie możliwości zgłaszania zadań obejmujących dowolny obszar, a także głosowania na zadania niezależnie od obszaru, jakiego dotyczą.

(15 na 91 propozycji)

- ☞ Badani zgłaszali także propozycje, które miały na celu bardziej sprawiedliwą, w ich ocenie, dystrybucję środków lub wyrównanie szans w głosowaniu na propozycje zgłaszane dla obszarów różnych pod względem wielkości, zamożności czy poziomu rozwoju – w szczególności zwiększenie szans projektów przewidzianych do realizacji na terenie mniejszych miast/wsi.

(14 na 91 propozycji)

Wśród tego typu propozycji podziału znalazły się następujące:

- Wyodrębnienie obszarów obejmujących miasta na prawach powiatu/duże miasta od obszarów, obejmujących mniejsze miasta i tereny wiejskie.

(10 na 91 propozycji)

- Podział na obszary o zbliżonej liczbie ludności zamieszkującej dane tereny.

(4 na 91 propozycji)

☞ Podział na obszary skupiające powiaty/gminy podobne pod względem charakterystyki społeczno-gospodarczej lub o podobnych celach, polityce.

(6 na 91 propozycji)

Zdaniem badanych, zgłaszających tę propozycję duże subregiony utworzono niejako sztucznie - skupiają powiaty/gminy, które nie funkcjonują w podobny sposób, czasami nawet nie sąsiadują ze sobą.

☞ Podział województwa według granic gmin/miast.

(5 na 91 propozycji)

Dominującą koncepcją wśród propozycji badanych było utworzenie mniejszych, bardziej jednorodnych niż subregiony obszarów na potrzeby realizacji BO SWŁ. Badani oczekiwali również, aby podział wyrównywał szanse pomiędzy dużymi miastami o dużej liczbie mieszkańców oraz małymi miastami o mniejszym zaludnieniu i terenami wiejskimi

Zarówno autorzy zadań, jak i głosujący zostali zapytani także o potrzebę zgłaszania zadań o zakresie ogólnowojewódzkim. **Respondenci w większości liczącej dwie trzecie wszystkich badanych z użyciem techniki CATI uznali, że istnieje potrzeba zgłaszania propozycji zadań ogólnowojewódzkich do realizacji w ramach BO SWŁ.** Jest to opinia dominująca zarówno wśród osób, które zgłaszały propozycje zadań do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego, jak i wśród osób, które uczestniczyły w głosowaniu, ale nie zgłaszały własnych propozycji. Taka sama opinia pojawiła się wśród autorów propozycji zadań, którzy wypełnili ankietę ewaluacyjną po spotkaniu informacyjnym w dniu 23.09.2017 r.

Tabela 7. Czy Pana/Pani zdaniem istnieje potrzeba zgłaszania zadań ogólnowojewódzkich do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego, czy też nie ma takiej potrzeby? (N=985)

	łącznie badani		autorzy zadań		głosujący na zadania	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
istnieje potrzeba	654	66%	111	70%	543	66%
ani istnieje, ani nie istnieje potrzeba	58	6%	7	4%	51	6%
nie istnieje potrzeba	273	28%	41	26%	232	28%
ogółem	985	100%	159	100%	826	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r.– 30.01.2018 r.

Najważniejsze zasady głosowania oraz zasady wyboru zadań

Mieszkańcy województwa łódzkiego mogli oddawać głosy na wybrane propozycje zadań według następujących zasad:

- ☞ Każdy mieszkaniec mógł zagłosować tylko raz. Jedno głosowanie oznaczało wybór jednego, dwóch lub trzech zadań i przyznanie im punktów.
- ☞ Głosowanie polegało na rangowaniu zadań, poprzez dysponowanie punktami według następujących zasad: 3 punkty dla zadania najwyżej ocenionego zdaniem osoby głosującej, 2 punkty dla zadania, które podobało się mniej oraz 1 punkt dla zadania, które uznane zostało za najmniej interesujące spośród trzech wybranych na karcie do głosowania.
- ☞ Aby zagłosować na zadania z danego subregionu, nie trzeba było na jego terenie zamieszkiwać. Każdy mieszkaniec mógł zagłosować na zadania zgłoszone do dowolnego subregionu. Jednak wszystkie zadania wybrane w ramach jednego głosu musiały być zgłoszone z jednego - tego samego subregionu.
- ☞ Dostępne były trzy formy głosowania:
  - 1) elektroniczne, za pośrednictwem strony internetowej,
  - 2) osobiste, poprzez wrzucenie wypełnionej karty do głosowania do urny znajdującej się w jednym z punktów do głosowania,
  - 3) korespondencyjne, poprzez wysłanie wypełnionej karty do głosowania pod adres Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego (za datę oddania głosu uznawało się datę dostarczenia karty do UM WŁ).

Karty do głosowania dostępne były w punktach do głosowania, a także na stronie internetowej poświęconej Budżetowi Obywatelskiemu SWŁ. Wzór wypełnionej karty do głosowania znajdował się również na wspomnianej stronie internetowej (bo.lodzkie.pl).

- ☞ Błędy, których popełnienie skutkowało utratą ważności głosu:
  - oddanie więcej niż jednego głosu przez jedną osobę,
  - oddanie głosu przed lub po terminie przewidzianym w harmonogramie,
  - oddanie głosu na karcie do głosowania niezgodnej ze wzorem,
  - wskazanie na karcie więcej niż 3 zadań lub nie wskazanie żadnego zadania,
  - nieczytelne wypełnienie karty do głosowania, umieszczenie na karcie do głosowania skreśleń, poprawek.

W związku z faktem, iż udział w procesie realizacji budżetu obywatelskiego wymaga wyrażenia zgody na przetwarzanie danych osobowych, niewyrażenie takiej zgody również oznaczało nieważność głosu.

Po zakończeniu głosowania przez mieszkańców województwa łódzkiego, komisja powołana przez Zarząd Województwa Łódzkiego obliczyła, ile punktów uzyskały poszczególne zadania. W efekcie powstała lista zadań uporządkowanych według liczby punktów, które uzyskały – w kolejności malejącej, czyli od największej do najmniejszej liczby punktów.

Do realizacji skierowano kolejno te zadania, które uzyskały największą liczbę punktów w danym subregionie, aż do wyczerpania puli środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań w BO SWŁ w danym subregionie. Gdy środki na realizację kolejnego zadania z listy nie były wystarczające, zadanie to nie mogło zostać zrealizowane. Do realizacji kierowano wówczas, zgodnie z regulaminem, pierwsze z następných zadań na liście w danym subregionie, którego koszt nie spowoduje przekroczenia dostępnych środków.

Jeśli podczas realizacji zadań poczynione zostaną oszczędności i pozostała kwota będzie wystarczająca na realizację innych zadań, zrealizowane mogą być kolejne zadania z listy zadań w danym subregionie, które zdobyły największą liczbę punktów – aż do wyczerpania puli środków.

W przypadku występowania ze sobą w sprzeczności lub wzajemnego wykluczania wybranych w głosowaniu zadań, zrealizowanoby to zadanie spośród wykluczających się lub sprzecznych, które zdobyło najwięcej punktów

Badani techniką CAWI, zarówno spośród głosujących, jak i autorów zadań, podczas udziału w badaniu CAWI zostali poproszeni o przypomnienie sobie zasad głosowania na propozycje zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok, dostępnych pod adresem internetowym: <https://bo.lodzkie.pl/glosowanie/>, a następnie ocenę tego na ile są one zrozumiałe.

Blisko dwie trzecie badanych uznało, że wszystkie zasady głosowania są zrozumiałe.

Jedna trzecia badanych uznała, że w większości zasady głosowania są zrozumiałe. Dla zaledwie 4% badanych (31 osób) niezrozumiała była co najmniej połowa zasad głosowania. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 8. Czy Pana/Pani zdaniem zasady głosowania na propozycje zadań do zrealizowania w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018 są zrozumiałe? (N=865)

	Liczba odpowiedzi	Odsetek udzielonych odpowiedzi
--	-------------------	--------------------------------

Wszystkie zasady są zrozumiałe	547	63,2%
W większości zasady są zrozumiałe	277	32,0%
Połowa spośród zasad jest zrozumiała, połowa jest niezrozumiała	31	3,6%
W większości zasady są niezrozumiałe	8	0,9%
Wszystkie zasady są niezrozumiałe	2	0,2%
Ogółem	865	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r. - 30.01.2018 r.

Badani, którzy uznali, że jakakolwiek zasada głosowania na propozycje zadań mogła być niezrozumiała, mieli możliwość zgłaszania zastrzeżeń w tym obszarze. Z tego prawa skorzystali przede wszystkim respondenci, którzy uznali, że zasady są w większości zrozumiałe. W tabeli poniżej zaprezentowano rozkład liczby zgłaszanych uwag w podziale na wyodrębnione kategorie badanych.

Tabela 9. Liczba uwag zgłaszanych w odniesieniu do zasad głosowania na propozycje zadań przez respondentów z poszczególnych kategorii (N=865)

	Liczba zgłaszanych uwag/sugestii
Respondenci, którzy uznali, że zasady głosowania są w większości zrozumiałe	26
Respondenci, którzy uznali, że połowa spośród zasad jest zrozumiała, a połowa jest niezrozumiała	9
Respondenci, którzy uznali, że zasady głosowania są w większości niezrozumiałe	4
Respondenci, którzy uznali, że wszystkie zasady głosowania są niezrozumiałe	1
Ogółem	48

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r. - 30.01.2018 r.

Osoby, dla których zasady głosowania w większości nie były zrozumiałe zgłosiły zastrzeżenia odnoszące się do następujących zagadnień:

- ☞ Trudności w zrozumieniu zasady głosowania **na trzy zadania przewidziane do realizacji w jednym subregionie**

(uwaga zgłoszona przez 11 badanych)

Niektórzy badani nie zgadzali się z tą zasadą. Jeden z respondentów w ten sposób uzasadniał swoją niechęć względem wspomnianego ograniczenia:

„Każdy powinien móc wybierać w dowolnych regionach, to się nazywa integracja województwa i jego mieszkańców, poprzez budowanie współodpowiedzialności za wszystkie powiaty”.

Inni spośród badanych mieli kłopot z ustaleniem do jakiego subregionu powinny być przypisane zadania, na które mogą oddać swoje glosy. Przytoczono niezrozumiały zapis, który, zdaniem jednego respondenta, wprowadzał w błąd:

„Jeśli uważasz, że zadanie z innego subregionu jest ciekawe i chciałbyś na nie zagłosować masz taką możliwość. Pamiętaj jedynie, że wszystkie propozycje zadań, na które głosujesz muszą być zgłoszone do tego samego subregionu!”

- ☞ **Zbyt skomplikowane zasady głosowania.** Były to utrudnienia, zdaniem badanych, szczególnie znaczące z punktu widzenia osób starszych.

(uwaga zgłoszona przez 6 badanych)

„Nie do końca było jasne na co głosuję, strona internetowa była chaotyczna. W jednym miejscu była informacja, że już nie można głosować, w innym, że można”

„Za dużo punktów [regulaminu] dotyczących głosowania. Powinno to być dużo prostsze”

- ☞ **Lista zadań do głosowania uznana została za trudną do przeszukiwania, chaotyczną.** Pożądana jest możliwość łatwego przeszukiwania listy według kryterium subregionu, charakteru zadań.

(uwaga zgłoszona przez 4 badanych)

„Zbyt skąpe informacje na temat propozycji zadań. Brak podziału zadań ze względu na cele np. społeczne, edukacyjne, środowiskowe.”

„Krótsze nazwy zadań, brak kodów lub ich zmiana”

„Wybieranie zadań nie było wystarczająco przejrzyste - nie można było zobaczyć skróconego opisu zadania, aby na pewno zagłosować na to, na co się wcześniej zdecydowałam.”

- ☞ **Trudności związane z wiekiem osób głosujących:** niejasne zasady dotyczące głosowania przez osoby nieletnie.

(uwaga zgłoszona przez 3 badanych)

Trudność tę dostrzegli i zwrócili na nią uwagę również pracownicy Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego zaangażowani w proces realizacji BO SWŁ.

- ☞ Brak zrozumienia kryteriów ważności głosu.

(uwaga zgłoszona przez 2 badanych)

- ☞ Obawy związane z wystąpieniem możliwości nieuczciwego wpływania na głosy innych.

(uwaga zgłoszona przez 2 badanych)

„W zasadach brak jest ograniczenia dystrybucji wypełnionych formularzy. Tym samym istnieje zezwolenie na [dystrybucję] wypełnionych formularzy, ograniczającą możliwość swobodnego wyboru głosujących. Dotyczy to głosowania w wersji papierowej”

„Wnioskująca, np. gmina, ma możliwość <<wpływaniam>> na swoich mieszkańców nieco pod presją, np. <<przymus>> wypełniania przez uczniów w szkołach, także rodziców. To nie jest "czysta" rywalizacja o projekt...”

- ☞ Niechęć do podawania numeru PESEL w formularzu do głosowania. Jest to przeszkoda sygnalizowana wprost przez badanych, ale również obserwowana podczas weryfikacji formalnej głosów- brak podanego numeru PESEL przyczynił się do unieważnienia części spośród oddanych głosów.

(uwaga zgłoszona przez 4 badanych)

- ☞ Trudności mogło przysporzyć rangowanie odpowiedzi. Badani sugerowali zastosowanie uproszczonej metody głosowania: jeden głos na jedno zadanie, bez nadawania im rang.

(uwaga zgłoszona przez 4 badanych)

- ☞ Trudności w zrozumieniu zasad wynikają z używanego języka – według badanych zbyt zawilego.

(uwaga zgłoszona przez 3 badanych)

Badani zgłaszali także inne uwagi:

- ☞ Dezorientacja, spowodowana brakiem wcześniejszej wiedzy o realizacji budżetu obywatelskiego na poziomie regionu:

„Byłam zaskoczona głosowaniem na budżet wojewódzki, spodziewałam się tylko zadań dla miasta. Nie miałam wcześniej informacji na ten temat.”

- ☞ Mało czytelny formularz

„Formularz internetowy był dość mało czytelny - przynajmniej w porównaniu z BO miasta Łodzi. „

☞ **Błędy w systemie przeznaczonym do głosowania internetowego**
„W kwestionariuszu on-line był błąd: nie mogły zagłosować osoby, które skończyły 18 lat pomiędzy rozpoczęciem głosowania a jego zakończeniem!”

☞ **Zbyt skomplikowany proces głosowania:**
„Głosowanie jest za długie i wymaga dużej wiedzy komputerowej, niezrozumiałe dla starszych”

Ankieta ewaluacyjna dotycząca spotkania informacyjnego skierowanego do autorów propozycji zadań, które odbyło się 23.09.2017 r., również udostępniała badanym możliwość zgłoszenia uwag odnośnie zasad organizacji i regulaminu BO SWŁ. Wśród badanych uczestników spotkania informacyjnego 26 osób wypełniających ankietę, podzieliło się swoimi refleksjami. Połowa spośród respondentów zgłosiła uwagi odnoszące się do głosowania. Wśród nich znalazły się następujące sugestie zmian:

☞ **Umożliwienie oddania głosu na propozycje zadań w różnych subregionach** (propozycja ze strony 8 osób, czyli blisko jednej trzeciej badanych);

☞ **Uproszczenie karty do głosowania** (propozycja 2 osób);

☞ **Zwiększenie liczby punktów do głosowania** (propozycja 1 osoby)

☞ **Zapewnienie uczciwości procesu głosowania** (Jedna osoba poinformowała, że w niektórych spośród urzędów gmin, starostw powiatowych lub przez sołtysów rozpowszechniane były karty do głosowania zawierające zaznaczenia, czyli sugestie głosów);

☞ **Umożliwienie udziału w głosowaniu osobom w wieku od 16 lat bez konieczności uzyskania zgody opiekuna** (propozycja 1 badanej osoby).

Uczestnicy ankiety internetowej CAWI zostali również poproszeni o ocenę sposobów głosowania, z których mogli skorzystać, pod kątem ich dostępności oraz łatwości ich użycia. Oceniano następujące sposoby głosowania:

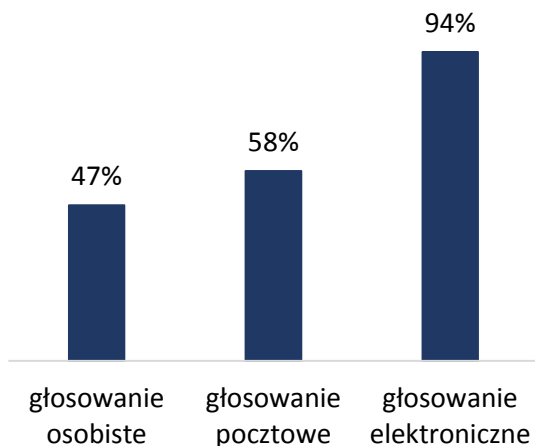
☞ **głosowanie osobiste w wyznaczonych punktach do głosowania (głosowanie osobiste),**

☞ **głosowanie elektroniczne na stronie internetowej województwa łódzkiego (głosowanie elektroniczne),**

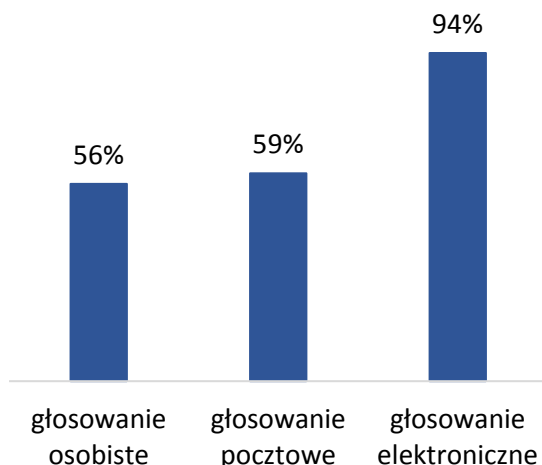
☞ **głosowanie za pośrednictwem poczty tradycyjnej, poprzez przekazanie wypełnionej karty na adres korespondencyjny Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego (głosowanie pocztowe).**

Wykres 4. Odsetek badanych, którzy uznali poszczególne formy głosowania za łatwo dostępne (ocena głosowania elektronicznego N=819, ocena głosowania pocztowego N=814, ocena głosowania osobistego N=815)

Wykres 5. Odsetek badanych, którzy uznali poszczególne formy głosowania za łatwe w użyciu (ocena głosowania elektronicznego N=819, ocena głosowania pocztowego N=815, ocena głosowania osobistego N=815)

Najłatwiej dostępną formą głosowania, w opinii badanych, jest **oddawanie głosu za pośrednictwem strony internetowej. Zostało ono uznane za łatwo dostępne przez 94% respondentów.**

Spośród pozostałych form głosowania **łatwiej dostępne jest głosowanie za pośrednictwem poczty (prawie 60% osób uznało tę formę za łatwo dostępną), niż głosowanie osobiste.**

Mniej niż połowa badanych uznała możliwość głosowania osobistego za łatwo dostępną (47% osób).

Badani uznali, że głosowanie za pośrednictwem internetu jest nie tylko łatwo dostępne, ale także łatwe w użyciu.

Jeśli chodzi o łatwość użycia pozostałych form, podobny odsetek badanych (blisko 60%) uznał za łatwe w użyciu zarówno głosowanie osobiste, jak i głosowanie pocztowe.

Szczegóły opinii badanych zaprezentowano w tabelach 10 i 11, zamieszczonych poniżej:

Tabela 10. Proszę ocenić sposoby głosowania na propozycje zadań do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na 2018 rok pod względem ich dostępności.

(ocena głosowania elektronicznego N=819, ocena głosowania pocztowego N=814, ocena głosowania osobistego N=815)

		głosowanie osobiste		głosowanie elektroniczne		głosowanie pocztowe	
		liczba odpowiedzi	odsetek odpowiedzi	liczba odpowiedzi	odsetek odpowiedzi	liczba odpowiedzi	odsetek odpowiedzi
kryterium dostępności	łatwo dostępny	387	47%	777	95%	473	58%
	ani łatwo ani trudno dostępny	291	36%	29	4%	260	32%
	trudno dostępny	137	17%	13	2%	81	10%
	Ogółem	815	100%	819	100%	814	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r. - 30.01.2018 r

Tabela 11. Proszę ocenić sposoby głosowania na propozycje zadań do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na 2018 rok pod względem łatwości ich użycia.

(ocena głosowania elektronicznego N=819, ocena głosowania pocztowego N=815, ocena głosowania osobistego N=815)

		głosowanie osobiste		głosowanie elektroniczne		głosowanie pocztowe	
		liczba odpowiedzi	odsetek odpowiedzi	liczba odpowiedzi	odsetek odpowiedzi	liczba odpowiedzi	odsetek odpowiedzi
kryterium łatwości użycia	łatwe w użyciu	459	56%	768	94%	484	59%
	ani łatwe ani trudne w użyciu	239	29%	40	5%	243	30%
	trudne w użyciu	117	14%	11	1%	88	11%
	Ogółem	815	100%	819	100%	815	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r. - 30.01.2018 r.

Ponieważ stosunkowo duży odsetek badanych (17% wśród badanych, czyli 137 osób) był zdania, że głosowanie osobiste jest trudno dostępną formą, należałoby zwiększyć dostępność tej formy, np. poprzez zwiększenie liczby punktów, w których możliwe jest

głosowanie, wydłużenie godzin w których możliwe jest osobiste głosowanie lub umożliwienie głosowania osobistego zarówno w dni powszednie, jak i dni wolne od pracy.

Badani metodą CAWI zostali zapytani także o potrzebę udostępnienia innych sposobów głosowania, niż trzy dostępne w pierwszej edycji BO SWŁ na 2018 rok. **Przeważająca część badanych (blisko 60%) nie widzi konieczności wprowadzenia innych, niż aktualnie dostępne, form głosowania na zadania do realizacji w ramach BO SWŁ.**

Tabela 12. Czy należy wprowadzić inne formy głosowania, niż dotąd dostępne? (N=815)

	Częstość	Procent ważnych
Tak	107	13%
Nie	480	59%
Nie wiem	226	28%
Ogółem	813	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r. - 30.01.2018 r.

Respondenci uczestniczący w badaniu CAWI zaproponowali jednak formy głosowania, które mogłyby ich zdaniem uzupełnić aktualnie dostępne oraz zwiększyć frekwencję głosujących:

- ☞ Głosowanie za pośrednictwem telefonów komórkowych (z użyciem specjalnie zaprojektowanej aplikacji lub za pomocą wiadomości SMS)
- ☞ Głosowanie pisemne za pośrednictwem poczty – formularze powinny być dostarczane pocztą do wszystkich mieszkańców województwa łódzkiego (lub do mieszkańców województwa w wieku 60+, gdyż forma ta została zaproponowana, jako udogodnienie dla seniorów)
- ☞ Głosowanie pisemne z pomocą sieci ankierskich – ankierzy powinni odwiedzać mieszkańców i asystować im w wypełnianiu kart do głosowania
- ☞ Głosowanie internetowe za pośrednictwem linków, bannerów które odsyłałyby na właściwą stronę, a byłyby dostępne na stronach internetowych oraz profilach społecznościowych wszystkich jednostek podległych Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Łódzkiego oraz lokalnych mediów.
- ☞ Głosowanie osobiste – z uwzględnieniem zwiększenia liczby punktów do głosowania (np. w Lokalnych Punktach Informacyjnych FE oraz w mobilnych punktach głosowania, podczas zebrań sołectkich, w domach kultury, siedzibach spółdzielni i wspólnot

mieszkańczych – miejscach, gdzie mieszkańcy regulują opłaty związane z zajmowaniem zamieszkiwanych lokali)

- ☞ Głosowanie za pośrednictwem portalu Facebook
- ☞ Głosowanie telefoniczne (infolinia) – zostało wskazane jako szczególnie użyteczne dla osób starszych
- ☞ Ułatwienie głosowania „zbiorowego” – zbierania głosów przez lokalnych liderów opinii publicznej, aktywistów, działaczy, poprzez uproszczenie kart do głosowania:
„Warto, aby ograniczyli Państwo biurokrację do niezbędnego minimum. Zebrałem, następnie wysłałem do Państwa pocztą ponad 600 głosów na swój projekt. Większość z nich została unieważniona, ponieważ karty składały się tylko z jednej strony (z danymi osobowymi). Przekonanie wielu ludzi do podania swojego nr pesel było ogromnym wyzwaniem i niestety ten wysiłek poszedł na marne. Małe miejscowości mają to do siebie, że ludzie niechętnie podają swoje dane osobowe. Niech ten przykład da Państwu do myślenia przy tworzeniu kolejnych edycji BO.”

Harmonogram działań zrealizowanych w ramach BO SWŁ

W ramach procesu organizacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018 miały miejsce działania, w które zaangażowani byli organizatorzy, jak również mieszkańcy. Poniżej podsumowano najważniejsze etapy procesu. Odtworzono je na podstawie materiałów udostępnianych na stronie internetowej poświęconej budżetowi obywatelskiemu SWŁ.

od 10.02.2017 r. Miały miejsce konsultacje społeczne projektu uchwały Sejmiku do **28.02.2017 r.** Województwa Łódzkiego w sprawie ustalenia zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji z mieszkańcami województwa dotyczących budżetu obywatelskiego na rok 2018.

28.04.2017 r. Radni Sejmiku Województwa Łódzkiego przyjęli Regulamin Budżetu Obywatelskiego Województwa Łódzkiego. Regulamin ten powstał po konsultacji z organizacjami pozarządowymi i Łódzką Wojewódzką Radą Działalności Pożytku Publicznego.

30.05.2017 r. Odkonano spotkanie członków lokalnych Rad Działalności Pożytku Publicznego (łódzkiej, tomaszowskiej, kutnowskiej, ozorkowskiej, pabianickiej, powiatowej radomszczańskiej, powiatowej tomaszowskiej, powiatowej rawskiej, powiatowej wieluńskiej) działających na terenie województwa łódzkiego z członkami Łódzkiej Wojewódzkiej Rady Działalności Pożytku Publicznego. Jednym z tematów tego spotkania był Budżet Obywatelski Samorządu Województwa Łódzkiego.

od 05.06.2017 r. Miały miejsce spotkania z mieszkańcami województwa łódzkiego, **do 21.07.2017 r.** dotyczące Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego. Odkonano je w każdym z subregionów;

- w subregionie północnym odbyło się 5 spotkań (w powiecie kutnowskim – w Kutnie, w powiecie łowickim – w Łowiczu, w powiecie zgierskim – w Zgierzu, w Mieście Ozorkowie, w powiecie łęczyckim – w Łęczycy)
- w subregionie wschodnim odbyły się 4 spotkania

(w powiecie skierniewickim – w Skierniewicach, w powiecie rawskim – w Rawie Mazowieckiej, w powiecie brzezińskim – w Brzezinach, w powiecie tomaszowskim – w Tomaszowie Mazowieckim)

- w subregionie południowym odbyły się 4 spotkania
(w powiecie piotrkowskim – w Piotrkowie Trybunalskim, w powiecie radomszczańskim – w Radomsku, w powiecie opoczyńskim – w Opocznie, w powiecie łódzkim wschodnim w Mieście Koluszkach)
- w subregionie zachodnim odbyło się 9 spotkań
(w powiecie poddębickim – w Poddębicach, w powiecie zduńskowolskim – w Zduńskiej Woli, w powiecie pabianickim – w Pabianicach, w powiecie pabianickim – w Konstantinowie Łódzkim, w powiecie łaskim – w Łasku, w powiecie sieradzkim – w Sieradzu, w powiecie wieruszowskim – w Wieruszowie, w powiecie wieluńskim – w Wieluniu, w powiecie pajęczańskim – w Pajęcznie)
- w mieście powiatowym Łodzi odbyło się 1 spotkanie

od 07.06.2017 r. Możliwe było zgłaszanie propozycji zadań do Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa łódzkiego na rok 2018.

23.06.2017 r. Po zakończonej serii spotkań informacyjnych z udziałem mieszkańców województwa podsumowano najczęściej powtarzające się pytania uczestników spotkań. (Podsumowanie opublikowano na stronie bo.lodzkie.pl: „Kwestie problemowe najczęściej poruszane na spotkaniach informacyjnych”).

28.06.2017 r. W odpowiedzi na wnioski mieszkańców zgłaszane podczas spotkań informacyjnych przedłużono termin składania propozycji zadań do 14.07.2017 roku.

14.07.2017 r. Zakończono okres przeznaczony na zgłaszanie propozycji zadań do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa łódzkiego w 2018 roku.

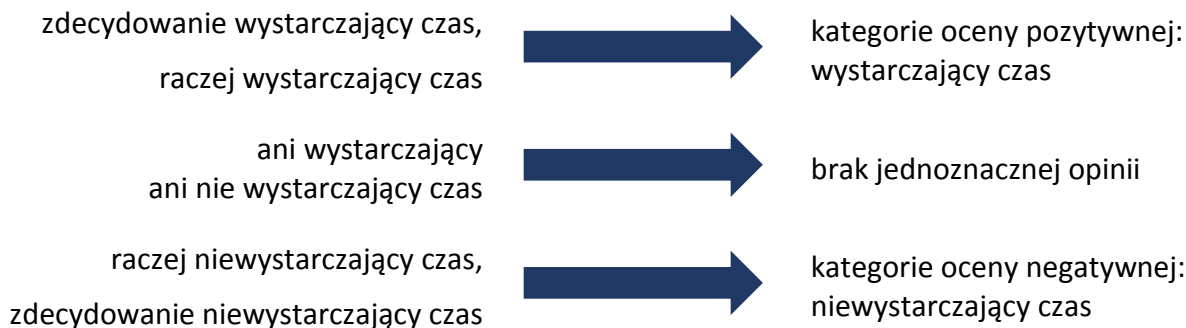
19.07.2017 r. Opublikowano podsumowanie liczby zgłoszonych propozycji zadań.

- 16.08.2017 r. Zakończono weryfikację formalnej i merytorycznej poprawności zgłoszonych przez mieszkańców województwa łódzkiego propozycji zadań do realizacji w ramach BOSWŁ na 2018 rok.
- 01.09.2017 r. Przekazano Zarządowi Województwa Łódzkiego opinię Kapituły ds. oceny propozycji zadań zgłoszonych do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego na 2018 rok.
- 15.09.2017 r. Ogłoszono ostateczną listę propozycji zadań dopuszczonych do głosowania mieszkańców województwa łódzkiego, a także listy zadań odrzuconych wraz z uzasadnieniami.
- Rozpoczęcie działań związanych z prowadzeniem przez mieszkańców akcji informacyjnej, dotyczącej projektów przeznaczonych do głosowania.
- 23.09.2017 r. Odkonano spotkanie informacyjno-promocyjne dotyczące Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego dla autorów propozycji zadań dopuszczonych do głosowania.
- 01.10.2017 r. Rozpoczęto okres przeznaczony na głosowanie mieszkańców województwa łódzkiego na propozycje zadań do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego.
- 22.10.2017 r. Zakończono możliwość głosowania na propozycje zadań w formie osobistej lub za pośrednictwem poczty tradycyjnej.
- 31.10.2017 r. Zakończono możliwość głosowania internetowego na propozycje zadań.
- 30.11.2017 r. Ogłoszono wyniki głosowania.

Respondenci, którzy brali udział w badaniu CAWI, mieli okazję przypomnieć sobie harmonogram realizacji działań w ramach BO SWŁ na 2018 rok, który został im przytoczony w ankiecie. Badani zostali poproszeni o ocenę tego, czy czas przeznaczony na poszczególne działania był, ich zdaniem, wystarczający czy też nie. Do oceny wybrano działania, które uwzględniały aktywność osób zgłaszających propozycje zadań lub osób głosujących. Swoją ocenę badani mogli wyrażać, korzystając z następujących kategorii:

Czas przeznaczony na zgłaszanie zadań do BO SWŁ na 2018 r

został oceniony jako wystarczający przez większą część badanych, zarówno wśród głosujących, jak i osób, które zgłaszały własne propozycje zadań.

Tabela 13. Czy Pana/Pani zdaniem czas przeznaczony na zgłaszanie zadań do BO SWŁ na 2018 r. był wystarczający, czy też nie? (N=918)

	łącznie badani		autorzy zadań		głosujący na zadania	
wystarczający	711	78%	124	83%	587	76%
ani wystarczający, ani niewystarczający	114	12%	10	7%	104	14%
niewystarczający	93	10%	16	11%	77	10%
Ogółem	918	100%	150	100%	768	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r.– 30.01.2018 r.

Spośród badanych 10% osób, które udzieliły odpowiedzi na pytanie wyraziło zdanie, iż czas przeznaczony na zgłaszanie zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 r (wyniósł on 45 dni kalendarzowych) nie był wystarczający.

Tabela 14. Proponowany czas trwania etapu zgłaszania propozycji zadań. (N=80)

Proponowany czas trwania działania [w dniach]	Liczba badanych, którzy złożyli propozycję
14	2
20	2
30	7

Wśród respondentów, którzy ocenili negatywnie czas trwania etapu zgłaszania propozycji zadań, 80 osób zaproponowało optymalny, według nich, czas przeznaczony na to działanie. W tabeli obok przedstawiono wszystkie propozycje badanych.

Przeważająca liczba spośród badanych, którzy uznali czas na omawiane działanie

40	3
45	5
50	2
55	1
60	43
90	10
120	3
200	1
270	1
Ogółem	80

za niewystarczający, **uznała 60 dni za optymalny czas**, w którym autorzy mogliby zgłaszać zadania do realizacji w ramach BO SWŁ.

Natomiast **średnia wartość dni**, wyprowadzona na podstawie wszystkich propozycji respondentów dotyczących optymalnej długości czasu na zgłaszanie zadań, **wynosi 64 dni**.

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie od 28.12.2017 r. do 30.01.2018 r

Respondenci, biorący udział w ankiecie ewaluacyjnej dotyczącej spotkań informacyjnych, które odbyły się w czerwcu i lipcu 2017 roku, mieli okazję odnieść się w niej także do innych działań realizowanych w ramach BO SWŁ. Spośród 20 osób, które podzieliły się zastrzeżeniami odnośnie realizacji pierwszej edycji Budżetu Obywatelskiego SWŁ, 9 badanych uznało, że czas przeznaczony na składanie propozycji zadań jest zbyt krótki. Jednocześnie pojawiła się opinia o zbyt późnej organizacji spotkania informacyjnego. **Można zatem wnioskować, że szczególnie istotne jest zorganizowanie spotkań informacyjnych z większym wyprzedzeniem w stosunku do terminu wieńczącego czas na składanie propozycji zadań. Dzięki takiej zmianie potencjalni autorzy będą mogli pozyskać niezbędne informacje odpowiednio wcześniej.**

Czas na weryfikację formalną i merytoryczną złożonych propozycji zadań **został oceniony jako wystarczający przez większą część badanych**, zarówno wśród głosujących, jak i osób, które zgłaszały własne propozycje zadań.

Tabela 15. Czy Pana/Pani zdaniem czas przeznaczony na weryfikację formalną i merytoryczną złożonych propozycji zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 r. był wystarczający, czy też nie? (N=918)

	łącznie badani		autorzy zadań		głosujący na zadania	
wystarczający	741	81%	124	83%	617	80%
ani wystarczający, ani niewystarczający	136	15%	17	11%	119	16%
niewystarczający	41	4%	9	6%	32	4%
Ogółem	918	100%	150	100%	768	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r.– 30.01.2018 r.

Czas przeznaczony na weryfikację formalną i merytoryczną złożonych propozycji zadań liczony od następnego dnia po zamknięciu możliwości zgłaszania propozycji zadań wyniósł 34 dni. Spośród osób badanych 15% uznało, że nie jest on wystarczający.

Tabela 16. Proponowany czas trwania etapu weryfikację propozycji zadań.

Proponowany czas trwania działania [w dniach]	Liczba badanych, którzy złożyli propozycję
5	1
14	1
25	1
30	7
40	3
45	1
60	12
90	2
120	1
Ogółem	29

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie od 28.12.2017 r. do 30.01.2018 r.

Spośród respondentów, którzy negatywnie ocenili czas przeznaczony na weryfikację propozycji zadań 29 osób zaproponowało, ich zdaniem, optymalny czas na weryfikację formalną i merytoryczną złożonych propozycji zadań. W tabeli 16 przedstawiono wszystkie propozycje badanych.

Przeważająca liczba spośród badanych, którzy uznali czas na omawiane działanie za niewystarczający, **uznała 60 dni za optymalny czas**, przeznaczony na weryfikację formalną i merytoryczną złożonych propozycji zadań.

Natomiast **średnia wartość dni**, wyprowadzona na podstawie wszystkich propozycji respondentów dotyczących optymalnej długości czasu przeznaczonego na weryfikację formalną i merytoryczną złożonych propozycji zadań, **wynosi 50 dni**.

Czas przeznaczony na działania związane z prowadzeniem akcji informacyjnej przez mieszkańców

został oceniony jako wystarczający przez blisko dwie trzecie badanych. Wśród autorów zadań większa część respondentów pozytywnie oceniła długość tego etapu, niż wśród głosujących.

Tabela 17. Czy Pana/Pani zdaniem czas przeznaczony na działania związane z prowadzeniem akcji informacyjnej przez mieszkańców w ramach BO SWŁ na 2018 r. był wystarczający, czy też nie? (N=917)

	autorzy zadań		głosujący na zadania		łącznie badani	
	liczba	procent	liczba	procent	liczba	procent
wystarczający	107	72%	485	63%	592	65%
ani wystarczający, ani niewystarczający	16	11%	111	15%	127	14%
niewystarczający	26	17%	172	22%	198	22%
Ogółem	149	100%	768	100%	917	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r.– 30.01.2018 r.

Czas przeznaczony na działania związane z prowadzeniem akcji informacyjnej przez mieszkańców przez blisko jedną czwartą badanych został uznany za niewystarczający.

Tabela 18. Proponowany czas przeznaczony na prowadzenie akcji informacyjnej.

Proponowany czas trwania działania [w dniach]	Liczba badanych, którzy złożyli propozycję
14	1
20	4
21	4
30	32
31	1
40	8
45	12
50	2
60	48
62	1
80	1
90	27
100	3
120	3
150	2
180	2
200	2
365	4
Ogółem	157

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie od 28.12.2017 r. do 30.01.2018 r.

Wśród respondentów 157 osób zaproponowało, ich zdaniem, optymalną liczbę dni, którą należałoby przeznaczyć na działania informacyjne prowadzone przez mieszkańców. W tabeli 18. przedstawiono wszystkie propozycje badanych.

Opinie na temat optymalnego czasu, który należałoby przeznaczyć na prowadzenie akcji informacyjnej przez mieszkańców są bardzo zróżnicowane. **Najczęściej wskazywana liczba dni wynosi 60.** Drugą w kolejności, pod względem liczby wskazań, jest propozycja 30-dniowego okresu przeznaczonego na promocję propozycji zadań. Na trzecim miejscu, wśród najczęściej pojawiających się propozycji znajduje się liczba 90 dni, jako optymalny czas na omawiany etap.

Natomiast **średnia ze wszystkich propozycji badanych wynosi 69 dni.**

Wśród uczestników ankiety ewaluacyjnej dotyczącej spotkania informacyjnego przeznaczonego dla autorów zadań (zorganizowanego w dniu 23.09.2017 r.) respondenci zgłosili uwagi odnoszące się do omawianego etapu w harmonogramie. Badani zgłosili zapotrzebowanie na:

- ☞ Uwzględnienie w harmonogramie działań większej ilości czasu przeznaczonego na promocję propozycji zadań (propozycja 3 osób);
- ☞ Przekazywanie informacji i wiedzy na temat promocji propozycji zadań z większym wyprzedzeniem w stosunku do terminu zgłaszania propozycji zadań (propozycja 2 osób).

Można sądzić, że szczególnie istotne jest zorganizowanie spotkania informacyjnego dla autorów, dotyczącego sposobów promocji proponowanych zadań, z większym wyprzedzeniem w stosunku do terminu rozpoczynającego okres promocji zadań. Dzięki temu autorzy odpowiednio wcześniej będą dysponowali wiedzą niezbędną do przeprowadzenia skutecznej kampanii informacyjnej i będą w stanie efektywniej wykorzystać czas dostępny na potrzeby promocji.

Czas przeznaczony na głosowanie pisemne na propozycje zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok

został oceniony jako wystarczający przez większość badanych (ponad trzy czwarte) zarówno wśród głosujących, jak i autorów propozycji zadań.

Tabela 19. Czy Pana/Pani zdaniem czas przeznaczony na głosowanie pisemne na propozycje zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok był wystarczający, czy też nie? (N=918)

	łącznie badani		w tym autorzy zadań		w tym głosujący na zadania	
wystarczający	725	79%	112	75%	613	80%
ani wystarczający, ani niewystarczający	108	12%	21	14%	87	11%
niewystarczający	85	9%	17	11%	68	9%
Ogółem	918	100%	150	100%	768	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r.– 30.01.2018 r.

Czas przeznaczony na głosowanie internetowe na propozycje zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok

został oceniony jako wystarczający przez znaczącą większość badanych (blisko 90%) zarówno wśród osób głosujących, jaki autorów propozycji zadań.

Tabela 20. Czy Pana/Pani zdaniem czas przeznaczony na głosowanie internetowe na propozycje zadań do realizacji w ramach BO SWŁ na 2018 rok był wystarczający, czy też nie? (N=157)

	łącznie badani		w tym głosujący na zadania		w tym autorzy zadań	
wystarczający	807	88%	676	88%	131	87%
ani wystarczający, ani niewystarczający	62	7%	52	7%	10	7%
niewystarczający	49	5%	40	5%	9	6%
Ogółem	918	100%	768	100%	150	100%

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie 28.12.2017 r.– 30.01.2018 r.

Część spośród badanych, którzy uznali, że czas przeznaczony na głosowanie pisemne nie jest wystarczający (w 2017 roku wyniósł on 22 dni), zaproponowała optymalny, ich zdaniem, czas niezbędny na realizację tego zadania. Respondenci odnieśli się również w ten sam sposób do głosowania internetowego, na które w 2017 roku przeznaczono 31 dni. W tabelach 21 i 22 przedstawiono wszystkie propozycje badanych.

Największa liczba badanych uznała, że czas przeznaczony na **głosowanie pisemne powinien trwać 30 dni**, natomiast **optymalny czas przeznaczony na głosowanie internetowe powinien trwać 60 dni**.

Tabela 21. Proponowany czas przeznaczony na głosowanie pisemne

czas przeznaczony na głosowanie <u>pisemne</u>	
Proponowany czas trwania działania [w dniach]	Liczba badanych, którzy złożyli propozycję
0	1
2	1
10	1
21	3
28	1
30	23
31	1
35	1
40	1
45	5
50	2
60	19
90	2
100	2
120	1
Ogółem	64

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie od 28.12.2017 r. do 30.01.2018 r.

Tabela 22. Proponowany czas przeznaczony na głosowanie internetowe

czas przeznaczony na głosowanie <u>internetowe</u>	
Proponowany czas trwania działania [w dniach]	Liczba badanych, którzy złożyli propozycję
7	1
21	2
30	9
31	1
35	1
40	2
45	4
50	1
60	15
90	3
100	1
Ogółem	10

Źródło: Badanie CAWI zrealizowane przez RCPS w Łodzi w terminie od 28.12.2017 r. do 30.01.2018 r.

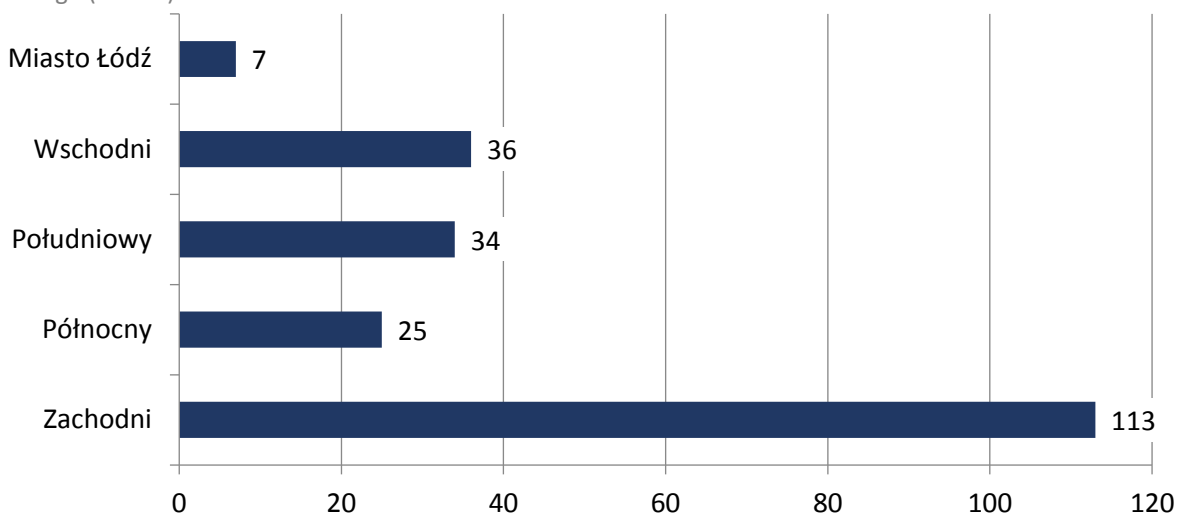
Komunikacja dotycząca BO SWŁ – źródła informacji skierowanej do mieszkańców województwa i podejmowane działania

Zarówno Regulamin Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego, jak i uzupełniające go zasady realizacji poszczególnych etapów BO SWŁ oraz wszelkie aktualne informacje udostępniane były na bieżąco na specjalnie utworzonej stronie internetowej (*bo.lodzkie.pl*).

Informacje na temat idei budżetu obywatelskiego, możliwości udziału w procesie jego realizacji – jako uczestnik lub autor zadań, przekazywane były podczas dwudziestu trzech spotkań informacyjnych, organizowanych w każdym z pięciu subregionów, w okresie między 5 czerwca a 21 lipca 2017 roku. Uczestnicy spotkań mieli możliwość udziału w ankiecie oceniającej spotkanie. Zawierała ona także ogólne pytanie odnoszące się do realizacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego.

Badanie zrealizowano po 21 spotkaniach, które odbyły się: w subregionie Zachodnim (8 spotkań), Północnym (5 spotkań), Południowym (4 spotkania), Wschodnim (3 spotkania) oraz w mieście Łódź (1 spotkanie). W toku badania uzyskano 215 wypełnionych ankiet. Rozkład wypowiedzi w podziale na subregiony prezentuje Wykres 6.

Wykres 6. Liczba ankiety wypełnionych podczas spotkań w poszczególnych subregionach Województwa Łódzkiego (N=215)

Źródło: Ankieta ewaluacyjna po spotkaniach informacyjnych zrealizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego w terminie od 05.06.2017 do 21.07.2017 r.

Wśród uczestników spotkań informacyjnych w poszczególnych miejscowościach największa liczba wzięła udział w badaniu w Pęczniewie – subregion zachodni (31 osób oddało wypełnioną ankietę) oraz w Tomaszowie Mazowieckim – subregion wschodni (21 uczestników oddało wypełnioną ankietę) oraz w Wieluniu – subregion zachodni (zwroty od 17 uczestników) i Wieruszowie – subregion zachodni (zwroty od 16 uczestników). Najmniejszą aktywnością w zakresie udziału w badaniu wykazali się uczestnicy spotkania w Łęczycy – subregion północny (1 uczestnik oddał wypełnioną ankietę), w Zgierzu – subregion północny (2 uczestników oddało wypełnioną ankietę) a także w Skierniewicach – subregion wschodni i Łowiczu – subregion północny (po 3 uczestników oddało wypełnione ankiety). Liczba ankiet pozyskanych podczas spotkań została zaprezentowana w Tabeli 23.

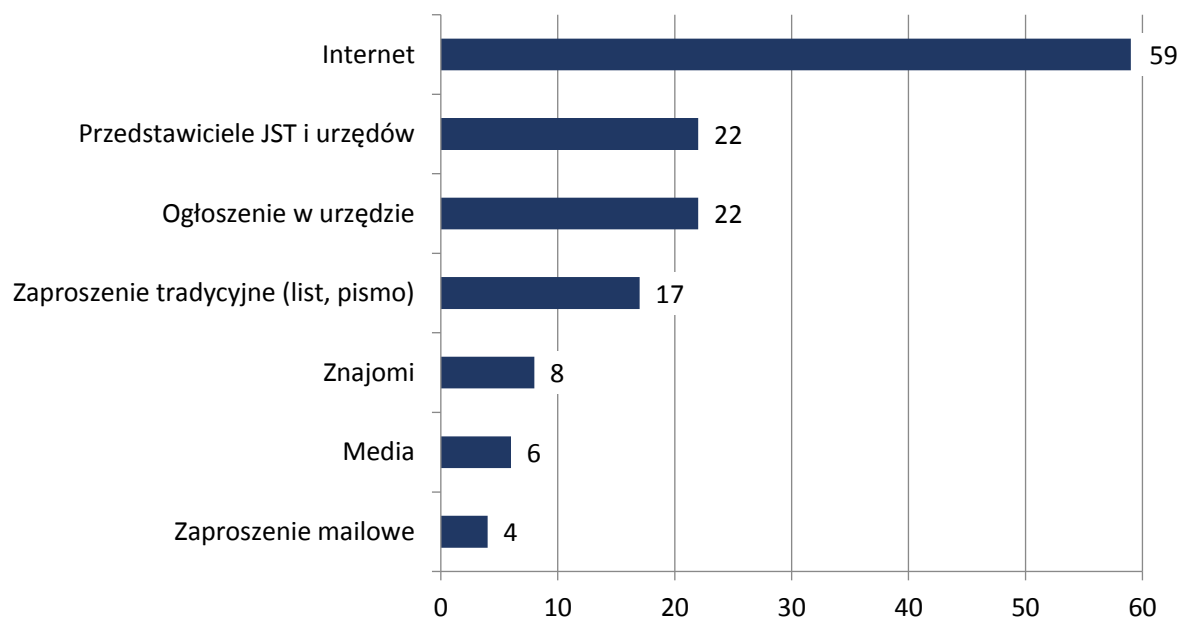
Tabela 23. Liczba ankiet pozyskanych podczas poszczególnych spotkań informacyjnych w okresie między 05.06.2017 r. a 21.07.2017 r.

miejsce organizacji spotkania	liczba pozyskanych ankiet
subregion zachodni	
Pęczniew	31
Wieluń	17
Pabianice	9
Wieruszów	16
Łask	12
Poddębice	8
Sieradz	11
Pajęczno	9
subregion wschodni	
Skierniewice	3
Rawa Mazowiecka	12
Tomaszów Mazowiecki	21
subregion północny	
Łowicz	3
Łęczycza	1
Zgierz	2
Kutno	9
Ozorków	10
subregion południowy	
Radomsko	5
Bełchatów	11
Opoczno	13
Koluszki	5
Miasto Łódź	
Łódź	7

Źródła wiedzy o spotkaniach informacyjnych dla mieszkańców województwa łódzkiego

Wśród 215 badanych, na pytanie o źródło wiedzy na temat spotkania informacyjnego odpowiedzi udzieliło 144 respondentów, czyli 67% badanych. Rozkład popularności poszczególnych źródeł informacji na temat spotkania informacyjnego zaprezentowano na Wykresie 7.

Wykres 7. Liczba badanych, którzy uzyskali informację na temat spotkania informacyjnego z poszczególnych źródeł

Źródło: Ankieta ewaluacyjna po spotkaniach informacyjnych zrealizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego w terminie od 05.06.2017 do 21.07.2017 r.

Największa liczba uczestników spotkań uzyskała informacje na ich temat z Internetu. Liczba badanych mniejsza o blisko dwie trzecie (22 osoby), jako źródło wiedzy o spotkaniu wskazała bezpośrednią informację od przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego i urzędów (od radnych Sejmiku Województwa łódzkiego, od przedstawicieli starostw powiatowych lub urzędów gmin). Taka sama liczba wskazań (22), czyli 15% wszystkich odpowiedzi, dotyczyła ogłoszenia w urzędach, jako źródła informacji.

Oprócz wyżej wskazanych respondentów wśród źródeł wiedzy o spotkaniu wymieniali Zakład Aktywności Zawodowej w Wieruszowie (5 osób) oraz Powiatową Radę Pożytku Publicznego w Wieluniu (1 osoba).

Szczegółowe informacje, na temat źródeł wiedzy o spotkaniach informacyjnych wykorzystywanych w poszczególnych subregionach zostały zaprezentowane w Tabeli 24.

Tabela 24. Liczba osób korzystających z poszczególnych źródeł wiedzy na temat spotkania informacyjnego przedstawiona w podziale na subregiony

subregion	źródła wiedzy na temat spotkania						
	internet	przedstawiciele JST i urzędów	ogłoszenie w urzędzie	zaproszenie tradycyjne (list, pismo)	media	zaproszenie mailowe	znajomi
Północny	1	1	3	3	0	0	0
Południowy	10	7	1	3	1	1	2
Zachodni	40	13	13	7	5	2	6
Wschodni	4	1	4	3	0	0	0
Miasto Łódź	4	0	1	1	0	1	0

Źródło: Ankieta ewaluacyjna po spotkaniach informacyjnych zrealizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego w terminie od 05.06.2017 do 21.07.2017 r.

Ocena spotkań informacyjnych dla mieszkańców województwa łódzkiego

Spotkanie informacyjne oceniane było przez jego uczestników z zastosowaniem pięciu wymiarów:

- ☞ **czasu** (wymiar oceniono za pomocą pytania: Czy czas trwania spotkania był wystarczający czy nie?)
- ☞ **merytorycznego przygotowania prowadzącego** (wymiar oceniono za pomocą pytania: Czy prowadzący był dobrze przygotowany merytorycznie do prowadzenia szkolenia czy nie)
- ☞ **przystępności sposobu przekazywania treści** (wymiar oceniono za pomocą pytania: Czy treść spotkania przekazywana była w zrozumiały i przystępny sposób czy nie)
- ☞ **nastawienia prowadzącego do uczestników** (wymiar oceniono za pomocą pytania: Czy prowadzący był dobrze nastawiony do uczestników – odpowiadał na pytania, udzielał dodatkowych wyjaśnień, czy nie)
- ☞ **odpowiedniość spotkania względem oczekiwań** (wymiar oceniono za pomocą pytania: Czy spotkanie spełniło oczekiwania badanych, czy nie)

Przez przeważającą liczbę badanych wszystkie wymienione wyżej wymiary ocenione zostały pozytywnie – raczej pozytywnie oraz zdecydowanie pozytywnie (Badani, na zadane pytania, udzielali odpowiedzi: „zdecydowanie tak” oraz: „raczej tak”).

Wymiar czasowy spotkania został oceniony zdecydowanie negatywnie przez jedną badaną osobę, która brała udział w spotkaniu zorganizowanym w subregionie zachodnim.

Merytoryczne przygotowanie prowadzącego zostało ocenione raczej negatywnie przez jedną badaną osobę - uczestnika jednego ze spotkań w subregionie wschodnim.

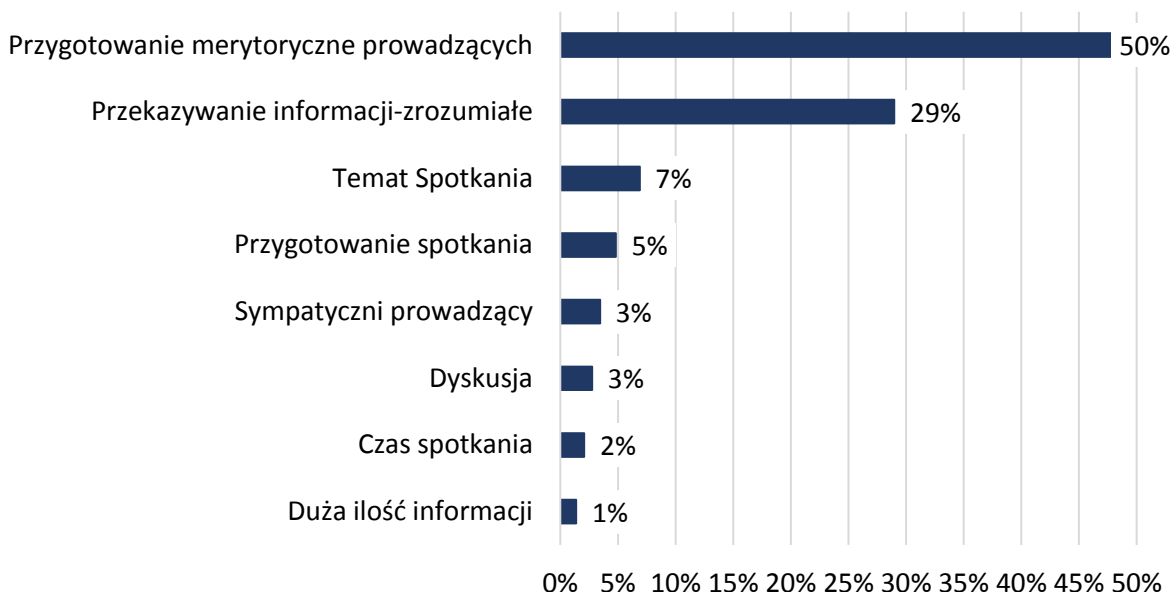
Przystępność sposobu przekazywania treści oceniona została raczej negatywnie przez dwie badane osoby, w tym jednego z uczestników spotkań w subregionie wschodnim, a także przez jednego uczestnika spotkania zorganizowanego w subregionie zachodnim.

Nikt spośród badanych nie ocenił negatywnie nastawienia osób prowadzących spotkania.

W opinii 7 badanych spotkania nie odpowiedziały na ich oczekiwania. Opinia ta odnosiła się do spotkań w Łodzi.

Największa liczba badanych uczestników spotkań informacyjnych uznała przygotowanie merytoryczne prowadzących oraz zrozumiałe przekazywanie informacji za atuty spotkań informacyjnych. Inne odpowiedzi badanych dotyczące czynników, które podobały im się podczas spotkań informacyjnych zostały zaprezentowane na Wykresie 8.

Wykres 8. Odsetek badanych, którzy zasugerowali wymienione czynniki, jako elementy, które podobały im się podczas spotkań informacyjnych (N=145)

Źródło: Ankieta ewaluacyjna po spotkaniach informacyjnych zrealizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego w terminie od 05.06.2017 do 21.07.2017 r.

Ocena spotkań informacyjnych dla autorów projektów

Po ogłoszeniu listy zadań do głosowania oraz rozpoczęciu czasu przeznaczanego na promowanie propozycji tych zadań wśród mieszkańców województwa zaplanowano

i zrealizowano spotkanie informacyjne dla autorów projektów. Jego zadaniem było przedstawienie zasad głosowania, ale także wsparcie informacyjne w prowadzeniu działań promocyjnych. Podczas spotkania przedstawiono prezentację pn. „Skuteczne bezpłatne sposoby promocji projektów zgłoszonych w Budżecie Obywatelskim Samorządu Województwa Łódzkiego”. Wśród uczestników spotkania dla autorów propozycji zadań 17 osób było wcześniej uczestnikami spotkań, które odbywały się w czerwcu i lipcu 2017 roku.

Osoby, które brały udział w spotkaniu informacyjnym w dniu 23.09.2017 r. skierowanym do autorów propozycji zadań, zostały poproszone o udział w ankiecie ewaluacyjnej. Wskazywano w niej m.in. czynniki, które wpłynęły na pozytywną ocenę spotkania oraz czynniki, których podczas spotkania zabrakło.

Spośród wszystkich uczestników badania 37 osób udzieliło odpowiedzi na pytanie, które pozwoliło zidentyfikować elementy spotkania, które najbardziej podobały się uczestnikom. W Tabeli 25. zaprezentowano listę pozytywnie ocenianych elementów spotkania informacyjnego.

Tabela 25. Elementy spotkania, które najbardziej podobały się uczestnikom. Odsetek osób, które wskazywały poszczególne czynniki (N=37; Odsetki nie sumują się do 1, ponieważ pytanie umożliwiało jednemu respondentowi udzielenie więcej, niż jednej odpowiedzi.)

	Liczba odpowiedzi	Odsetek osób, które udzieliły danej odpowiedzi wśród wszystkich, którzy odpowiedzieli na pytanie
Nastawienie i przygotowanie prelegentów	18	0,49
Zakres przekazywanej wiedzy dotyczącej promocji propozycji zadań	17	0,46
Zakres przekazywanej wiedzy dotyczącej głosowania	7	0,19
Forma przekazywania informacji	6	0,16
Wyczerpujące potraktowanie prezentowanych tematów	5	0,14
Oferta wsparcia w promowaniu projektu ze strony pracowników UMWŁ	1	0,03
Możliwość spotkania autorów innych propozycji zadań	1	0,03

Źródło: Ankieta ewaluacyjna po spotkaniu informacyjnym dla autorów zadań zrealizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego w terminie od 23.09.2017 r

Blisko połowa uczestników (0,49), którzy uzupełnili własną odpowiedzią zdanie brzmiące jak następuje: „*W dzisiejszym spotkaniu najbardziej podobało mi się...*”, jako element spotkania,

który podobał się najbardziej, wskazała **nastawienie i przygotowanie osób prowadzących**. W ramach tej kategorii badani wymieniali: cierpliwość, komunikatywność prelegentów, atmosferę, którą utrzymywali podczas spotkania. Doceniono także dobre przygotowanie prowadzących do spotkań informacyjnych.

Podobny odsetek osób (0,46), które odpowiedziały na pytanie, pozytywnie ocenił **zakres przekazywanej wiedzy, dotyczącej promocji propozycji zadań**. Ramami tej kategorii objęto następujące elementy, wskazane przez badanych: cały wykład o promocji zadań, prezentacja dotycząca social-media jako kanału promocji propozycji zadania, udostępnione grafiki służące promocji propozycji zadań.

W odniesieniu do **formy przekazywania informacji**, badanym podobało się przedstawienie informacji w formie prezentacji multimedialnej oraz omówienie projektów.

Zdanie brzmiące następująco: „Na dzisiejszym spotkaniu zabrakło mi...” uzupełniło swoimi odpowiedziami 12 badanych, którzy uczestniczyli w spotkaniu informacyjnym. W Tabeli 26. przedstawiono listę obszarów tematycznych, których dotyczyły braki wskazywane przez badanych.

Tabela 26. Obszary tematyczne, w ramach których badani wymieniali czynniki, jakich brakowało na spotkaniu informacyjnym. Odsetek osób, które wskazywały poszczególne kategorie. (N=12; Odsetki nie sumują się do 1, ponieważ pytanie umożliwiało udzielenie jednemu respondentowi więcej, niż jednej odpowiedzi.)

	Liczba odpowiedzi	Odsetek osób, które udzieliły danej odpowiedzi wśród wszystkich, którzy odpowiedzieli na pytanie
informacji dotyczących głosowania na propozycje zadań	7	0,58
kwestii organizacyjnych	3	0,25
informacji dotyczących wsparcia przez UM WŁ promocji propozycji zadań	2	0,17
informacji na temat zgłaszanych propozycji zadań	1	0,08
zakresu i ilości informacji na temat realizacji zadań	1	0,08
Ogółem odpowiedzi	14	

Źródło: Ankieta ewaluacyjna po spotkaniu informacyjnym dla autorów zadań zrealizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego w terminie od 23.09.2017 r.

Ponad połowa (7 osób) spośród badanych, którzy odpowiedzieli na omawiane pytanie, uznała, że podczas spotkania zabrakło szczegółowych informacji dotyczących głosowania na propozycje zadań. Badani w ramach tej kategorii wymieniali następujące braki:

- ☞ brak informacji dotyczących głosowania internetowego przez osoby nieletnie (brak wyjaśnienia sposobu potwierdzania podpisu przez rodzica/opiekuna osoby nieletniej oddającej głos na propozycję zadania),
- ☞ brak szczegółowych informacji na temat głosowania za pośrednictwem internetu (Brak ten został powiązany ze zbyt małą ilością czasu przeznaczoną na zagadnienia dotyczące głosowania internetowego, które zaprezentowano „w ostatniej chwili” spotkania),
- ☞ brak spójności informacji dotyczących głosowania na propozycje zadań.

Zdaniem jednej czwartej respondentów niedostatki dotyczyły kwestii organizacyjnych:

- ☞ Na spotkaniu zabrakło wrzątku, umożliwiającego uczestnikom spotkania przygotowania ciepłego napoju, co najpewniej obniżyło komfort odbioru prezentacji;
- ☞ Organizatorzy spotkania nie dostarczyli uczestnikom materiałów podsumowujących prezentowane treści (na płytach CD lub pendrive'ach), które odbiorcy mogliby zabrać ze sobą po skończonym spotkaniu;
- ☞ Uczestnicy nie otrzymali pakietów z kartami do głosowania na propozycje zadań, które mogliby zabrać ze sobą po skończonym spotkaniu i rozdysponować wśród lokalnej społeczności.

Dwie osoby wskazały brak informacji dotyczących zaangażowania organizatora Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego (BO SWŁ) w promocję propozycji zadań. Jedna osoba oczekiwałaby możliwości poznania tematyki i zakresu propozycji zadań zgłaszanych przez innych autorów. Jedna osoba również chciałaby zdobyć podczas spotkania wiedzę na temat sposobu realizacji zadań w ramach BO SWŁ na 2018 rok.

Dyżury informacyjne pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego

Oprócz komunikacji za pośrednictwem strony internetowej oraz podczas spotkań promocyjno-informacyjnych, Organizatorzy BO SWŁ wspierali mieszkańców województwa zaangażowanych w realizację budżetu obywatelskiego bezpośrednio, podczas dyżurów. Pomocy autorom propozycji zadań udzielali pracownicy departamentów Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego oraz jednostek podległych samorządowi województwa łódzkiego, których działalność merytorycznie związana była z obszarami

tematycznymi, w ramach jakich zgłaszano propozycje zadań. Wsparcie mieszkańców miało miejsce podczas dyżurów telefonicznych i osobiście w siedzibach poszczególnych departamentów oraz jednostek, a także z wykorzystaniem poczty e-mail. Organizatorzy odpowiadali na pytania mieszkańców oraz, w razie potrzeby, udzielali im pomocy w dokonywaniu korekt w formularzach zgłoszeniowych. Lista pracowników i jednostek mu podległych, którzy odpowiadali na pytania i wątpliwości mieszkańców opublikowana została, wśród innych informacji, na stronie internetowej Budżetu Obywatelskiego SWŁ.

Wśród osób, które uczestniczyły w spotkaniu informacyjnym dla autorów, zorganizowanym w dniu 23.09.2017 r., 42 osoby odpowiedziały na pytanie o to, czy skorzystały z możliwości konsultacji swoich propozycji zadań z pracownikami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego. Wśród badanych połowa (29 osób) udzieliła odpowiedzi twierdzącej. Lista dostępnych sposobów konsultowania propozycji zadań, uporządkowana według popularności wśród badanych, została zaprezentowana w Tabeli 27.

Tabela 27. Liczba i odsetek spośród badanych, którzy wykorzystali poszczególne kanały konsultacji propozycji zadań z pracownikami UMWŁ na 2018 r. (N=21; Odsetki nie sumują się do 1, ponieważ pytanie umożliwiało udzielenie więcej, niż jednej odpowiedzi jednemu respondentowi.)

	Liczba odpowiedzi	Odsetek osób, które udzieliły danej odpowiedzi wśród wszystkich, którzy odpowiedzieli na pytanie
Telefonicznie	17	0,81
Osobiście	9	0,43
Drogą mailową	8	0,38
Ogółem odpowiedzi	34	

Źródło: Ankieta ewaluacyjna po spotkaniu informacyjnym dla autorów zadań zrealizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego w terminie od 23.09.2017 r.

Przeważająca liczebnie grupa respondentów (17 badanych) konsultowała swoje pomysły zadań telefonicznie z pracownikami UMWŁ. Ta forma była zdecydowanie najpopularniejsza wśród badanych autorów zadań, którzy udzieliли odpowiedzi na pytanie (N=21)

Inne źródła informacji na temat Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego

Informacje na temat Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego pojawiały się również na profilu Facebook poświęconym temu przedsięwzięciu, a także w lokalnych mediach. Uczestnicy spotkania dla autorów zorganizowanego w dniu 23.09.2017 r. udzielali odpowiedzi na pytanie o źródło ich wiedzy na temat BO SWŁ. Na pytanie: „Skąd

dowiedzieli się Państwo o Budżecie Obywatelskim Samorządu Województwa Łódzkiego na rok 2018?” odpowiedzi udzieliło 44 badanych.

Blisko połowa badanych (19 osób) jako źródło wiedzy o BO SWŁ na 2018 rok wskazała stronę internetową Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego.

Dwie osoby wskazały inne strony internetowe jako źródło wiedzy o BO SWŁ na 2018 rok, jedna z nich podała adres takiej witryny internetowej (www.tugazeta.pl).

Kolejnym pod względem zasięgu źródłem informacji o BO SWŁ na 2018 rok są znajomi (16 badanych dowiedziało się o budżecie obywatelskim od znajomych). Znacznie mniejsza grupa badanych wśród źródeł wiedzy podała portal Facebook (5 osób). Czworo badanych pozyskało wiedzę o budżecie obywatelskim bezpośrednio z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego. Trzy osoby z innych jednostek samorządu terytorialnego na poziomie powiatu (Starostwo Powiatowe w Zgierzu – 2 osoby) oraz gminy (Wójt Gminy – 1 osoba). Wszystkie wymieniane przez badanych źródła wiedzy o Budżecie Obywatelskim Województwa Łódzkiego na rok 2018 zaprezentowano w Tabeli 28:

Tabela 28. Źródła wiedzy na temat Bo SWŁ na 2018 rok. Odsetek osób, które wskazywały poszczególne źródła. (N=44; Odsetki nie sumują się do 1, ponieważ pytanie umożliwiało udzielenie więcej, niż jednej odpowiedzi jednemu respondentowi.)

	Liczba odpowiedzi	Odsetek osób, które udzieliły danej odpowiedzi wśród wszystkich, którzy odpowiedzieli na pytanie
Strona internetowa urzędu	19	0,43
Znajomi	16	0,36
Portal Facebook	5	0,11
UMWŁ	4	0,09
Prasa	3	0,07
Telewizja	3	0,07
Inna strona internetowa	2	0,05
JST	3	0,07
Wiadomość e-mail/ Newsletter UMWŁ dla NGO	2	0,05
Radio	2	0,05
Szkolenie zorganizowane przez RCPS w Łodzi	1	0,02
Towarzystwo Przyjaciół Łodzi	1	0,02

Źródło: Ankieta ewaluacyjna po spotkaniu informacyjnym dla autorów zadań zrealizowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego w terminie od 23.09.2017 r.

Respondenci uczestniczący w ankietach ewaluacyjnych ze spotkań dla wszystkich mieszkańców województwa, jak i ze spotkania skierowanego do autorów zadań sygnalizowali potrzebę zwiększenia zasięgu i zakresu działań informacyjnych na temat Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego (w tym skierowanych do osób, które nie korzystają z internetu). Istotne jest również szersze promowanie samych spotkań informacyjnych.

Wnioski i rekomendacje

Rekomendacje odnoszące się do finansowania realizacji zadań w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego

1. Nieco ponad połowa badanych mieszkańców województwa łódzkiego uznała równą dystrybucję środków pomiędzy subregiony za najlepszy sposób podziału. Jednak jedna czwarta nie oceniła tej zasady finansowania zadań pozytywnie. Dlatego, w przypadku decyzji o podjęciu działań mających na celu zmianę zasad realizacji BO SWŁ w tym zakresie, sugeruje się skorzystanie z propozycji badanych:
  - ☞ dostosowanie sposobu dystrybucji środków do potrzeb poszczególnych subregionów (na podstawie oceny ich poziomu rozwoju społecznego, gospodarczego i kulturalnego);
  - ☞ dystrybucję środków w sposób proporcjonalny do liczby mieszkańców danego subregionu.

Rekomendacje odnośnie procedury zgłaszania propozycji zadań do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego

2. Większość badanych autorów zadań nie miała trudności w wypełnianiu formularza zgłoszeniowego. Badani byli jednak w stanie wskazać elementy, które mogą zostać uznane za trudniejsze. W przypadku decyzji o modyfikacji procedury zgłaszania propozycji zadań, warto odnieść się do następujących zaleceń:
  - ☞ Rekomendowane jest udzielenie szczegółowych wyjaśnień odnośnie treści wymaganych (takich, jak: cel zadania, założenia zadania, oczekiwane efekty zadania, odbiorcy zadania) w częściach formularza zgłoszeniowego dotyczących opisu zadania i uzasadnienia zadania;
  - ☞ Sugeruje się przygotowanie listy/wykazu czynności, pozycji budżetowych niezbędnych do zrealizowania najczęściej zgłaszanych typów zadań, np. imprez plenerowych. Wyceny często powtarzających się w formularzach pozycji budżetowych (np. imprez plenerowych);
  - ☞ Pomocne dla autorów propozycji zadań może być udostępnienie szacunkowej wyceny często powtarzających się w formularzach pozycji budżetowych (np. imprez plenerowych);

- ☞ Należy dokonać doprecyzowania treści instrukcji wypełniania formularza zgłaszania zadania do BO SWŁ odnoszącej się do części dotyczącej kosztu realizacji zadania – niezbędne jest podawanie przez autorów jednostek miary oraz liczby jednostek, do których odnoszone są koszty poszczególnych pozycji budżetowych;
  - ☞ Ułatwienie stanowić może publikowanie przykładów propozycji zadań, pomysłów, które mogą być realizowane w ramach BO SWŁ;
  - ☞ Sugerowane jest publikowanie wzorów kompletnie wypełnionych formularzy zgłoszeniowych wraz z uwagami;
  - ☞ Efektywne może być zaangażowanie Organizatora BO SWŁ w kontaktowanie autorów zadań o podobnym zakresie, w celu wypracowania przez autorów wspólnej propozycji zadania;
  - ☞ Rekomendowane jest wprowadzenie słowniczka pojęć wyjaśniającego i precyzującego terminy takie jak: „ponadlokalny” etc.
3. Zdecydowana większość badanych autorów zadań uznała dostępną typologię, służącą klasyfikacji charakteru zadań, za wystarczającą. Pojawiły się jednak sugestie poszerzenia jej o następujące kategorie:
- ☞ projekty o charakterze infrastrukturalnym,
  - ☞ projekty o charakterze historycznym,
  - ☞ projekty promujące przedsiębiorczość,
  - ☞ projekty o charakterze komunikacyjnym,
  - ☞ projekty związane z ratownictwem i ochroną ludności.
4. Instrukcję wypełniania formularza zgłaszania propozycji zadań należy uzupełnić wskazówkami odnośnie postępowania w sytuacji, gdy dana propozycja zadania dotyczy więcej, niż jednej kategorii opisującej charakter zadania lub też, gdy charakter zadania wykracza poza wskazane w regulaminie obszary.
5. Większość badanych nie zgłaszała zastrzeżeń odnośnie do podziału województwa na subregiony na potrzeby realizacji zadań w ramach BO SWŁ na 2018 rok. W przypadku podjęcia działań mających na celu zmianę tego podziału, sugerowane jest wyodrębnienie mniejszych, niż subregiony obszarów, jednorodnych pod względem specyfiki (miejskie, wiejskie) lub tożsamyh z powiatami. Proponowany jest również podział wyrównujący szanse pomiędzy dużymi miastami oraz terenami słabiej zaludnionymi, np. na obszary

o jednakowej liczbie ludności albo wyodrębnienie miast na prawach powiatów. Badani sugerowali również rozważenie rezygnacji z podziału na subregiony.

6. Sugerowane jest wprowadzenie możliwości zgłaszania zadań ogólnowojejewódzkich i głosowania na nie.

Rekomendacje odnoszące się do zasad głosowania na zadania do realizacji w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego

7. Niektórzy spośród badanych oczekiwaliby możliwości głosowania na zadania w więcej niż jednym subregionie (niektórzy spośród mieszkańców swoją aktywność dzielą pomiędzy różne subregiony, dlatego chcieliby mieć wpływ na wydatkowanie środków publicznych na ich terenie)
8. Większość badanych uznała zasady związane z głosowaniem za zrozumiałe. Wśród respondentów pojawiały się jednak sugestie następujących zmian: głosowanie na propozycje zadań w sposób uproszczony (np. bez konieczności przypisywania wag punktowych wybieranym propozycjom zadań).
9. W celu ułatwienia procesu głosowania sugerowane jest dokonanie zmian w sposobie prezentacji zadań przeznaczonych do głosowania. Zmiany powinny uwzględniać stworzenie możliwości przeszukiwania listy zadań z użyciem kryterium: subregionu, charakteru zadania. Pojawiła się również propozycja uproszczenia i skrócenia nazw propozycji zadań.
10. Wśród badanych pojawiały się również sugestie dotyczące potrzeby sprecyzowania zasad głosowania przez osoby niepełnoletnie.
11. Niektórzy spośród badanych sygnalizowali trudność w zrozumieniu języka, za pomocą którego opisany został regulamin. Rozwiązaniem, które odpowiada na tę sugestię, oprócz uproszczenia języka stosowanego w regulaminie, może być wprowadzenie słowniczka wyjaśniającego trudne pojęcia, a także publikacja infografik lub broszur informacyjnych, które w przystępny i zwięzły sposób prezentowałyby poszczególne zapisy regulaminu.
12. Warto jest zwiększyć dostępność głosowania osobistego, np. poprzez zwiększenie liczby punktów, w których możliwe jest głosowanie, wydłużenie godzin w których możliwe jest osobiste głosowanie lub umożliwienie głosowania osobistego zarówno w dni powszednie, jak i dni wolne od pracy.

Respondenci zaproponowali również formy głosowania, które mogłyby uzupełnić aktualnie dostępne oraz zwiększyć frekwencję głosujących:

- ☞ Głosowanie za pośrednictwem telefonów komórkowych (z użyciem specjalnie zaprojektowanej aplikacji lub za pomocą wiadomości SMS)
- ☞ Głosowanie pisemne za pośrednictwem poczty – formularze powinny być dostarczane pocztą do wszystkich mieszkańców województwa łódzkiego (lub do mieszkańców województwa w wieku 60+, gdyż forma ta została zaproponowana, jako udogodnienie dla seniorów)
- ☞ Głosowanie pisemne z pomocą sieci ankieterskich – ankierzy powinni odwiedzać mieszkańców i asystować im w wypełnianiu kart do głosowania
- ☞ Głosowanie internetowe za pośrednictwem linków, bannerów które odsyłałyby na właściwą stronę, a byłyby dostępne na stronach internetowych oraz profilach społecznościowych wszystkich jednostek podległych Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Łódzkiego oraz lokalnych mediów.
- ☞ Głosowanie osobiste – z uwzględnieniem zwiększenia liczby punktów do głosowania (np. w Lokalnych Punktach Informacyjnych FE oraz w mobilnych punktach głosowania, podczas zebrań sołeckich, w domach kultury, siedzibach spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych – miejscach, gdzie mieszkańcy regulują opłaty związane z zajmowaniem zamieszkiwanych lokali)
- ☞ Głosowanie za pośrednictwem portalu Facebook
- ☞ Głosowanie telefoniczne (infolinia) – zostało wskazane jako szczególnie użyteczne dla osób starszych

Rekomendacje odnoszące się do harmonogramu działań realizowanych w ramach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego

13. Rekomendowane jest zorganizowanie spotkań promujących Budżet Obywatelski Samorządu Województwa Łódzkiego przed rozpoczęciem okresu przeznaczanego na składanie propozycji zadań. Dzięki temu mieszkańcy wszystkich subregionów będą mieli okazję przystąpić do uczestnictwa w działaniach w ramach BO SWŁ dysponując takim samym zakresem wiedzy i wsparciem ze strony Organizatorów. Podobnie, spotkanie informacyjne skierowane do autorów propozycji zadań, wysoko ocenione przez jego uczestników w 2017 roku, należałoby zorganizować przed rozpoczęciem okresu przeznaczanego na promocję projektów przekazanych do głosowania.
14. Pomimo, iż dominująca liczebnie grupa badanych uznała, że czas na promocję propozycji zadań był wystarczający, stosunkowo duża liczba respondentów (17% badanych metodą CATI oraz uczestnicy spotkania informacyjnego dla autorów) była przeciwnego zdania.

Warto zatem rozważyć wydłużenie czasu udostępnionego w celu promocji zadań przeznaczonych do głosowania. Warto również w szerszym zakresie wspierać autorów propozycji zadań w działaniach promocyjnych. Dzięki temu będą oni w stanie efektywniej wykorzystać czas dostępny na potrzeby promocji.

Rekomendacje w zakresie komunikacja dotycząca Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego

15. Ważne jest przeprowadzenie szeroko zakrojonej akcji informacyjno-promocyjnej, w celu przybliżenia mieszkańcom idei i zasad Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego, możliwych sposobów partycypacji w tym działaniu. Należy tym celu wykorzystać więcej kanałów komunikacji: lokalne media, portale społecznościowe. Istotne jest również wypracowanie sposobów przekazywania wiedzy na temat BO SWŁ do mieszkańców województwa nieposługujących się internetem oraz osób starszych. Warto zatem wypracować skuteczne sposoby promocji bezpośredniej (np. w lokalnych instytucjach, urzędach, jednostkach podległych Samorządowi Województwa Łódzkiego, takich jak szpitale, instytucje kultury, instytucje edukacyjne).
16. Uczestnicy spotkań informacyjnych, szczególnie spotkania przeznaczonego dla autorów zadań, wysoko cenili sobie ich warstwę merytoryczną. Rekomendowane jest organizowanie tego typu spotkań w kolejnych edycjach Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego oraz bieżące wzbogacanie programu spotkań o nowe informacje np. z zakresu promocji projektów.

Inne rekomendacje

17. Sugerowane jest również uwzględnienie potrzeb osób starszych, nieposługujących się biegle komputerem, podczas konstruowania zapisów regulaminu. Oznacza to uproszczenie opisu zasad głosowania, jak i samej procedury głosowania.
18. Sugerowane jest również wypracowanie rozwiązań, które zmniejszą następujące obawy mieszkańców związane z realizacją procesu wyboru zadań do BO SWŁ:
  - ☞ obawa przed udostępnianiem swojego numeru PESEL,
  - ☞ obawa przed nieuczciwą rywalizacją autorów propozycji zadań.

Rekomendacje o charakterze metodologicznym

Plany dotyczące ewaluacji Budżetu Obywatelskiego Samorządu Województwa Łódzkiego nie przewidywały oceny typu on-going, czyli w trakcie realizacji procesu. Większość działań badawczych zaplanowano po zakończeniu realizacji pierwszej edycji przedsięwzięcia. W związku z tym, niektórzy spośród badanych mogli mieć trudności z przypomnieniem sobie swoich opinii i ocen dotyczących BO SWŁ, które pojawiały się na bieżąco podczas zaangażowania w działania w ramach budżetu obywatelskiego. Należy liczyć się zatem z tym, że część zaleceń mogła zostać utracona na skutek odległości czasowej między oceną, a ocenianym procesem. Wyjątkiem były tu badania opinii na temat spotkań informacyjno-promocyjnych, które stanowiły element badanego działania. Ze względu na liczne wyzwania związane z realizacją wymagającego przedsięwzięcia, jakim jest Budżet Obywatelski Samorządu Województwa Łódzkiego, organizatorom trudno było zaplanować proces ewaluacji „na miarę”. Rekomendowane jest natomiast zmodyfikowanie procesu ewaluacji kolejnych edycji, z uwzględnieniem możliwości oceny poszczególnych działań na bieżąco przez interesariuszy.